

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2021

Tomáš Tóth

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Tomáš Tóth

**Analýza vplyvu neštátneho aktéra na následnú podobu
štátu**

Bakalářská práce

Autor práce: Tomáš Tóth

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 4.5.2021

Tomáš Tóth

Bibliografický záznam

TÓTH, Tomáš. *Analýza vplyvu neštátneho aktéra na následnú podobu štátu*. Praha, 2021. 47 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálných vied, Institut politologických študií, Vedoucí diplomové práce Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D..

Rozsah práce: 78938 znakov.

Abstrakt

Táto bakalárska práca skúma vplyv neštátneho aktéra na následnú podobu štátu. Zaoberá sa legitimitou secesií, charakteristickými znakmi neštátnych aktérov a vplyvom týchto aktérov na vzniknuté štáty. Z tohto sa analogicky snaží práca vydedukovať špecifické vlastnosti, ktoré daní aktéri mali, alebo nemali, počas secesie a pri vzniku tohto nového štátu, ktoré môžu nasmerovať odhady výsledku potenciálnej secesie v rámci inej krajiny a jeho ďalšie vnímanie v rámci medzinárodnej komunity. Skúmané sú Južný Sudán, Eritrea a Kosovo s ich hlavnými oslobodeneckými hnutiami – SPLM, EPLF a KLA.

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rád poďakoval vedúcemu tejto práce Mgr. Bohumilovi Dobošovi, Ph.D. za jeho pomoc a trpezlivosť pri vedení tejto práce.

Obsah

1 Úvod.....	3
2 Konceptuálny úvod.....	4
2.1 Definícia neštátnych aktérov	4
2.1.1 Rebeli alebo gerila	7
2.1.2 De facto štáty	7
2.1.3 Povstania.....	8
2.1.4 Warlordi.....	9
2.2 Definícia secesie	10
2.3 Definícia štátu	12
2.4 Výskumná otázka.....	13
3 Eritrea.....	15
3.1 História Eritrei	15
3.2 Vojna za nezávislosť	17
3.3 Eritrejský ľudový oslobodenecký front (EPLF)	18
3.4 Eritrea po roku 1991	20
4 Kosovo	21
4.1 História Kosova	21
4.2 Kosovská oslobodenecká armáda (KLA)	22
4.3 Kosovo ako samostatný štát.....	24
5 Južný Sudán	27
5.1 História Južného Sudánu	27
5.2 Prvá občianska vojna	28
5.3 Sudánska ľudová oslobodenecká armáda (SPLA).....	29
5.4 Južný Sudán a samostatnosť	31
6 Analýza a komparácia.....	32

6.1 Legitimita secesie	32
6.2 Vplyv aktéra na podobu novovzniknutého štátu.....	34
7 Závěry	37
Použitá literatúra	38
Prílohy.....	41

1 Úvod

Neštátni aktéri v rôznych formách ovplyvňujú štáty po celom svete v rôznych formách. V prípadoch, kde sa v jednom štáte nachádza viacero etnických alebo náboženských skupín častokrát nenachádzame mierové riešenie. Medzi tieto prípady patria aj krajiny ako Južný Sudán, Eritrea či Kosovo. Eritrea si prešla od polovice 20. storočia až dodnes zásadnou premenou od federácie s Etiópiou až do dnešnej podoby samostatného štátneho zriadenia. Podobne tomu bolo aj v Kosove, v ktorom sa historicky nachádzala majoritná skupina moslimského obyvateľstva, kde došlo k vyhláseniu nezávislosti od Srbska uznanému výraznou časťou medzinárodnej komunity. Južný Sudán sa ako najmladší štát na svete nachádza v stave občianskej vojny s etnickým kontextom. Spoločným menovateľom všetkých troch krajín je okrem konfliktu vo vnútri štátu aj následný vznik štátu nového.

Táto bakalárska práca analýzou vplyvu neštátneho aktéra na následnú podobu štátu. Za týmto jazykolomným názvom sa skrýva komparácia troch odlišných secesíí v Afrike a Európe, ktoré budú preskúmané z historického, politického a teoretického hľadiska. Pri každej z týchto secesíí sa identifikuje násilný neštátny aktér, ktorý sa svojim pôsobením najviac zasadil o úspešný výsledok secesie. Každý z týchto aktérov bude následne popísaný v kontexte s priebehom secesie a jeho vplyvom na podobu nového štátu.

2 Konceptuálny úvod

Analýza vplyvu neštátneho aktéra na podobu novovzniknutého štátu, by nebola možná bez definície jednotlivých pojmov. Vplyv je v tejto práci chápaný ako súbor realizovaných motívov, nástrojov a aktivít jednotlivých neštátnych aktérov, ktorý má dopad na následnú podobu novo vzniknutého štátu. Za základný motív síce považujeme secesiu samotnú, predmetné motívy však môžu poukazovať aj secesiu ako druhotný produkt iného konania, ktorého úmyslom nebolo rozdeliť krajinu. Takýmito motívmi môžu byť napríklad zlepšenie sociálnej situácie menšinovej skupiny, finančné obohatenie hnutia či riešenie etnickej, národnostnej alebo náboženskej otázky v skúmanej krajine. Podobou novovzniknutého štátu sa myslí jeho legitimita v rámci medzinárodného priestoru a funkčnosť v úlohách štátu.

2.1 Definícia neštátnych aktérov

Využitie násilia v minulosti zahŕňalo ochranu štátu a jeho občanov voči externým hrozbám. Od druhej polovice dvadsiateho storočia sa však čo raz viac vyskytuje jav, kedy nejde o boj centralizovaných zložiek armády, ale o skupiny, ktoré nezapadajú do štandardnej koncepcie vojny medzi armádami štátov, v ktorých sú vojaci hlavnými násilnými aktérmi. Akékoľvek násilie, ktoré zahŕňa neštátneho aktéra je považované za nekonvenčné. Napriek tomu, že medzištátne konflikty už nie sú bežné, dochádza ku konfliktom, ktoré presahujú hranice štátov – čo v praxi znamená, že môžu zahŕňať aktérov zo štátov rôznych, ktorý bojujú v de facto nadnárodnom priestore. Existujú prípady, kde sa nehľadí na oblasť ako na bojovú zónu, napriek tomu, že v nej prebieha konflikt. Táto nová forma konfliktu, kde nie je hlavným aktérom štát a armáda prislúchajúca k nemu, prináša problematiku, kde sa nachádzajú hranice medzi kriminalitou a násilím. Väčšina literatúry zaoberajúca sa konfliktom sa sústreďuje na konflikt ako násilie medzi dvoma štátmi, kde je hlavnou bezpečnostnou hrozbou medzištátny konflikt (EZROW, s. 25 – 27).

Násilných neštátnych aktérov môžeme podľa Ezrow rozdeliť na de facto štáty, politické organizácie s militantnými krídlami, povstania, teroristické organizácie, teroristické siete, lúpežných rebelov, warlordov, organizované zločinecké skupiny, gangy, polovojenské skupiny a súkromne vojenské spoločnosti (PSC).

Typologicky násilných neštátnych aktérov definuje Schneckener ako aktérov, ktorí sú ochotní a schopní využívať násilie na dosiahnutie svojich cieľov a zároveň nie sú

integrovaní v štátnych inštitúciách ako regulárne armády, prezidentské gardy, polícia či špeciálne jednotky. Napriek tomu môžu byť štátnymi aktérmi alebo štátnikmi samými podporovaní priamo či nepriamo (SCHNECKENER, s. 25).

Pre delenie ozbrojených neštátnych aktérov Schneckener ďalej využíva štyri kritériá: (Tabuľka 1)

- 1. Orientácia na zmenu alebo status quo** – aktéri sa usilujú o zmenu statusu quo skrz výmenu vlády, iný politický systém, secesiu regiónu atď. Typickými pre túto zmenu sú teroristi, rebeli a gerila, či časť organizovaného zločinu alebo *warlordov*, ktorí sa snažia o udržanie svojej novozískanej pozície a ekonomických privilégií. Na druhej strane skupiny, ktoré ťažia z aktuálnej situácie sa zameriavajú na udržanie statusu quo sú zväčša milície a polovojenské subjekty, ktoré zabezpečujú udržanie vlády režimu alebo dominancie konkrétnych skupín. Lúpežní rebeli a žoldnieri sa správajú v tomto oportunisticky, kde konajú podľa toho čo je pre nich výhodnejšie.
- 2. Teritoriálna verzus neteritoriálna ašpirácia** – pre *Guerillu* či *warlordov* je zvyčajným ich zameranie na dobytie, resp. trvalú kontrolu územia. Na podobné účely sú zvyčajne najímaní žoldnieri. Teroristi, kriminálnici či lúpežní rebeli nemávajú možnosť naplniť teritoriálne ambície, keďže im chýbajú prostriedky pre kontrolu a obranu vojenským spôsobom. V rámci milícií sa vyskytujú oba javy, kde špecificky veľké organizácie sú schopné zabezpečiť alebo znova dobyť územie od rebelov, a zároveň iné jednotky vykonávajú iné úlohy, ktoré nemajú teritoriálny charakter.
- 3. Fyzické proti psychologickému násiliu** – prototypom pre psychologické násilie je Terorizmus – psychologické násilie využíva strach a silu primárne voči civilnému obyvateľstvu a jeho hlavným protipólom sú rebeli a gerila, ktorí sa zameriavajú na využívanie fyzického násilia – oslabenie vojenskej sily nepriateľa, jeho porážka vedúca k prevzatiu jeho postavenia. Medzi týmito dvoma extrémami sa nachádzajú žoldnieri či klanoví náčelníci ktorí sa prikláňajú k primárne fyzickému násiliu, zatiaľ čo lúpežníci a kriminálnici využívajú vyhrážky či hrozbu násilia ako donucovací prostriedok. Milície a *warlordi* sa vo všeobecnosti nedajú priradiť konkrétne k jednej z týchto foriem keďže na základe rozdielnych okolností využívajú rôzne formy.

- 4. Politická verus ekonomická motivácia** – Rebeli, milície, náčelníci klanov, či teroristické skupiny usilujú o sociálno-politickú agendu, minimálne sa tak snažia pôsobiť, pre ktorú potrebujú ekonomické zdroje. *Warlordi* či kriminálnici sa skôr prikláňajú ku konceptu ekonomickému, kde sa zaujímajú o zabezpečenie ekonomických a obchodných privilégií skrz politickú moc, verejné úrady či aj použitia násilia. V tomto význame nie sú apolitickými aktérmi, no napriek tomu ich motivácia je nie charakteru politického ale ekonomického. Podobne sú na tom aj žoldnieri či lúpežníci, ktorí hľadajú primárne zisk (SCHNECKENER, s. 28–30).

Natasha Ezrow, ako už bolo vyššie spomínané, delí aktérov iným spôsobom ako Schneckener. Ich charakteristiku určuje skrz viacero aspektov ako motivácia; stratégia a taktika; kľúčová skupina, ktorú ohrozujú resp. obeť skupiny; organizačná štruktúra; rozsah a moc; a legitimita a popularita.

(Tabuľka 2)

- 1. Motivácia** – Ezrow rozdeľuje aktérov podľa politickej resp., ekonomickej motivácie takmer identické s delením na politickú a ekonomickú motiváciu v Tabuľke 1
- 2. Stratégia a Taktika** – pomenúva stručnú charakteristiku najvyužívanejších spôsobov pre dosiahnutie cieľov
- 3. Obet' alebo ohrozená cieľová skupina** – rozdeľuje medzi štátom a spoločnosťou, inými neštátnymi aktérmi alebo jedincami, ktorí sú cieľom násilného aktéra
- 4. Organizačná štruktúra** – ponúka náhľad do vnútorných vzťahov v rámci neštátneho aktéra, či sú hierarchické, organizované alebo voľného charakteru a pod.
- 5. Rozsah a moc** – definuje podobne ako teritoriálna a neteritoriálna aspirácia, pôsobnosť a silu neštátneho aktéra.
- 6. Legitimita a popularita** – prvý z nich hovorí o možnosti uznania autority a druhý o novej forme popularity v rámci verejnosti

V práci predpokladáme, keďže má neštátny aktér vplyvať na následnú podobu novovzniknutého štátu, že na základe vyššie spomínaných tabuliek budú aspirácie

aktérov z Eritrei, Kosova a Južného Sudánu politického a teritoriálneho charakteru, preto sa v nasledujúcich podkapitolách definujú iba tí aktéri, ktorí spĺňajú aspoň jeden z týchto dvoch parametrov, nakoľko aj Schneckener aj Ezrow tvrdia, že násilný neštátni aktéri zvyčajne môžu spadať do viacerých skupín podľa okolností.

2.1.1 Rebeli alebo gerila

Táto skupina usiluje o oslobodenie spoločenskej triedy alebo národa, pri čom sa snaží zvrhnúť vládu, odtrhnúť región, alebo skončiť okupačný či koloniálny režim. Rebeli využívajú sociálno-revolučnú alebo etnicko-nacionalistickú agendu a považujú sa za budúcu armádu tejto oslobodenej populácie. Vo svojich vojenských operáciách sa vyhýbajú priamej konfrontácii s ich nepriateľmi, k čomu využívajú oblasti mimo dosahu kontroly centrálnej vlády, hory alebo vidiecke oblasti. Gerila bola historicky závislá na lokálnej populácii v ohľade logistickej a morálnej podpory, no v dnešnej dobe je prevažne podporovaná zahraničnými vládami alebo rôznymi neštátnymi aktérmi, ktorí jej ponúkajú úkryty, zbrane, vybavenie či nevyhnutné informácie. (SCHNECKENER, s. 25) Štandardne sa táto skupina spolieha na malé a mobilné jednotky bez ťažkej výzbroje. Strategicky využíva atentáty, sabotáže a hit-and-run útoky, ktoré majú za úlohu spôsobiť značnú škodu. Weinstein využíva pre lepšie porozumenie a definíciu rebelov viacero stratégov. Mao Tse-tung podľa Weinsteina správne poukazuje na využitie najviac zanietených civilistov v konflikte kde ak príde na odpor obyvateľstva voči armáde začína gerila. Druhým spomínaným je Che Guevara, ktorý zvyrazňuje kvality povstalcu a jeho presvedčenie pre vec, ktoré zabráni zlyhaniu bez ohľadu na okolnosti. Z organizačného hľadiska je disciplína súborom vnútorného presvedčenia pre dôvod pre ktorý človek bojuje a zároveň je, samozrejme, nevyhnutná poslušnosť voči svojmu nadriadenému dôstojníkovi. V ohľade správania voči civilnému obyvateľstvu je dôležité dbať na opatrné zaobchádzanie s civilistami, keďže sú nielen zdrojom elementárnej podpory pre *Guerillu* ale aj zdrojom morálnej a politickej podpory (WEINSTEIN, s. 29-30).

2.1.2 De facto štáty

Kľúčovou motiváciou de facto štátov je ich politický zámer vytvoriť štát zabezpečením štátnych služieb a ozbrojenej obrany a kontrolou ovládaného územia. Označujú sa ako geografické entity, zvyčajne pozostávajúce z nejakej etnickej skupiny, ktorá si želá odtrhnutie od svojho materského štátu, ktorý je de jure štátom medzinárodnej komunity. De facto štáty vykonávajú vojenskú kontrolu nad územím alebo časťami územia

obývaného stálym obyvateľstvom. V niektorých prípadoch môžu disponovať de facto štáty organizovaným politickým vedením, a kapacitou zabezpečiť niektoré služby či podporu verejnosti. De facto štáty sú rozdielne od warlordov, kde cieľom povstania nie je secesia a kde existuje len malá správa produkcie násilia. Líšia sa od nich aj oblasti ktoré ovládajú protivládny povstalci, ako *FARC* v Kolumbii. Zatiaľ čo tieto organizácie fungujú s monopolmi násilia a zapájajú sa do niektorých vládnych aktivít, cieľ povstania je iný - skôr zvrhnutie vlády ako sebaurčenie (FLOREA, s. 791-792). De facto štáty nie sú obyčajne členmi medzinárodnej komunity, keďže by ich prijatie jednak viedlo k zhoršeniu vzťahov medzi materským štátom a ostatnými členmi a k možnému precedensu, ktorý by potenciálne mohol zvýšiť počet prípadov secesií vo svete. Nakoľko nie sú de facto štáty legitimované medzinárodnou komunitou spadajú do skupiny násilných neštátnych aktérov. Pre väčšinu de facto štátov ponúkajú materské štáty malú motiváciu zostať súčasťou, pretože neponúkajú dostatok služieb alebo sú príliš represívne voči obyvateľom de facto štátu. Správne orgány de facto štátov sa často domnievajú, že ekonomiky materského štátu sú rovnako zlé alebo horšie (EZROW, s. 95-96).

2.1.3 Povstania

Cieľom tohto aktéra je podkopať autoritu v legitímnom štáte a tým dosiahnuť politickú zmenu. V porovnaní s inými neštátnymi aktérmi majú voči štátu väčšiu vojenskú kapacitu a zároveň stálu armádu, ktorá im pomáha naplňať ich ciele. Povstania majú často veľmi konkrétne politické ciele, zvyčajne separatistické alebo ideologické. Chcú šíriť svoju ideológiu a nezriedka sa môžu konať ľudové zhromaždenia a miestne stretnutia. Kategoricky sa zameriavame na štyri rôzne typy povstaní: oslobodenecké, separatistické, revolučné a náboženské. Oslobodenecké povstania boli rozšírené hlavne v období po druhej svetovej vojne v Afrike, kde sa chceli zbaviť koloniálnej nadvlády krajiny ako Alžírsko, Mozambik či Angola. Zvyčajne sa po dosiahnutí nezávislosti ozbrojené krídlo politickej strany pripojí k regulárnym vojenským jednotkám. Separatistické povstania reprezentujú spravidla etnickú skupinu, ktorá chce vytvoriť nezávislý štát. Zriekajú sa politickej komunity a majú za cieľ vytvoriť nové nezávislé politické spoločenstvo. Snaha o odtrhnutie je zväčša etnická, ale môže to byť aj náboženská, rasová alebo ich kombinácia. Revolučné povstania hľadajú radikálnu zmenu v národnom vládnutí ako napríklad *National Resistance Army* v Ugande či *FARC* v Kolumbii. Ideovo sa snažia vytvoriť rovnostársku spoločnosť, v ktorej rovnaká distribúcia príjmov radikálne transformuje spoločnosť. Tieto povstania zažívajú po páde železnej opony úpadok,

nakoľko ako prichádzajú o podporu východného bloku, tak aj relevantnosť socialistických myšlienok klesá. Náboženské povstania sú zamerané na transformáciu štátu na taký, ktorý propaguje náboženské ideály. Najvýznamnejším je Islamský fundamentalizmus, ktorý je často považovaný za inšpiráciu pre povstanie (EZROW, s. 88–94).

2.1.4 Warlordi

Warlordi sú lídrami ozbrojených skupín, ktoré kontrolujú lokálne teritórium. Ich motivácia je ekonomického charakteru, kde sa snažia získať teritórium, peniaze a zdroje skrz hrozbu a použitie násilia. Objavujú sa v zrútených štátoch (*collapsed states*), kde sú bezpečnostné inštitúcie slabé alebo až neexistujúce. Po zlyhaní bezpečnostných inštitúcií sa warlordi sústredia na maximalizovanie ziskov z nefunkčnosti štátu. V porovnaní napríklad s kriminálnymi skupinami, ktoré potrebujú na efektívne zisky fungujúci štát, warlordom vyhovuje prostredie zrúteného štátu, kde vládne totálny chaos. Na rozdiel od povstania, warlordi nepotrebujú žiadnu podporu populácie. Hlavnou službou ktorú poskytujú civilnému obyvateľstvu je bezpečnosť a nakoľko existencia tejto skupiny je podmienená nebezpečením, potrebujú warlordi existenciu nebezpečia (EZROW, s. 118-119). Warlordi nemajú politickú motiváciu aj napriek tomu že sa tak môžu tváriť. Neexistuje pre nich kolektívny záujem – hlavnou motiváciou je seba-obohatenie. Nakoľko kontrolujú isté územie, môžu poskytovať riadiace štruktúry, ktoré sa však ani zďaleka nepribližujú k byrokracii. Skupina okolo warlorda nerozlišuje medzi politickými a vojenskými organizáciami. Milície zasahujú vo všetkých aspektoch politického života a civilno-vojenská rovnováha je nefunkčná. Pre vojakov warlordov neexistuje jasná taktika ani stratégia. Vojenské násilie je zvyčajne veľmi divoké, pri čom je vojenský cieľ nejasný a nemá politický účel. Vojenské jednotky nedisponujú disciplínou v akciách, ktorých sa zúčastňujú. Jednotky sú väčšinou nespoľahlivé a násilie je veľmi nepredvídateľné s náhodnými strelbami. Násilie páchané na civilných obyvateľoch sa deje bez rozdielu. Netrávia čas pokusom o rozvoj podzemného hnutia, pretože ich hlavným cieľom je okradnúť miestnych obyvateľov. Poriadok sa zabezpečuje prostredníctvom hrozieb násilia, keďže sa spoliehajú na použitie strachu z barbárskej sily. Na rozdiel od povstalcov, v prípade warlordov, dochádza k rozsiahlemu nevyberanému násiliu voči civilnému obyvateľstvu, ako aj k rabovaniu civilných osôb milíciami vojnových síl (EZROW, s. 121-125).

2.2 Definícia secesie

Koncept secesie nie je jednoduchou otázkou v právnej erudícii, pričom rôzni autori interpretujú hranice tohto pojmu v širšom alebo užšom zmysle. Tento nedostatok jednotnosti má značné dôsledky, pri čom podľa jednej definície sa prípad považuje za secesiu, podľa užšieho chápania sa ten istý prípad môže považovať za rozpustenie. James Crawford vidí secesiu ako vytvorenie štátu využitím alebo hrozbou použitia sily bez súhlasu bývalého suveréna, kde v porovnaní s ním Marcelo Kohen vníma secesiu ako vytvorenie novej nezávislej entity skrz separáciu časti teritória a populácie v existujúcom štáte bez jeho súhlasu, ktorá sa má následne začleniť ako súčasť iného štátu (CISMAS, s. 538). Allen Buchanan vo svojej knihe *Theories of Secession* definuje secesiu cez viacero faktorov. Prvým z nich je inštitucionálna otázka, ktorá pozostáva z nevyhnutnosti zodpovedať dve otázky a to „1. Za akých podmienok má skupina morálne právo na secesiu, nezávisle od akýchkoľvek otázok inštitucionálnej morálnosti, a to najmä okrem akýchkoľvek úvah o medzinárodných právnych inštitúciách a ich vzťahu k morálnym zásadám? a „2. Za akých podmienok by mala byť skupina uznaná ako skupina, ktorá má právo na secesiu, ako otázka medzinárodnej inštitucionálnej morálky vrátane morálne obhájiteľného systému medzinárodného práva?“¹ (BUCHANAN, s. 31-32). Buchanan tvrdí, že obe tieto otázky sú etického charakteru a potrebujú odlišné odpovede. V prvej sa predpokladá inštitucionálne vákuum, kde ťažko očakávať teda aj zodpovedať aké konanie voči secesii je morálne správne. V druhej otázke sa hľadá odpoveď ako by mali medzinárodné inštitúcie reagovať vzhľadom k secesii. Hlavným dôvodom prečo veriť, že inštitucionálna otázka je najurgentnejšia je, že secesie zvyčajne majú medzinárodné dôsledky, ktoré vyžadujú riešenia v medzinárodnej komunite. Problémom podľa Buchanana je však to, že v medzinárodnej komunite chýbajú konzistentné reakcie, ktoré by vychádzali z morálne obhájiteľnejších medzinárodných inštitúcií. Ďalej porovnáva *Teórie iba na nápravu* a *Teórie primárnych práv*², ktoré hlbšie analyzuje, resp. predstavuje výhody a nevýhody týchto teórií. V *Teóriách iba na nápravu* sa rozlišujú dva hlavné spôsoby ako môže dôjsť k platnej secesii:

1. Pri znovuzískaní územia, nad ktorým bola skupina suverénna, alebo jej bolo neprávom odobraté

¹ Vlastný preklad z AJ, (BUCHANAN, s. 31-32)

² *Remedial Right Only* a *Primary Right*

2. Získaním nároku na suverenitu nad územím, ako posledné riešenie voči závažnému a pretrvávajúcemu porušovaniu základných ľudských práv.

Výhodou tejto teórie je, že pokiaľ štát funguje v rámci noriem, správa sa spravodlivo voči svojím občanom, nehrozí možnosť aplikovateľnosti tejto teórie. Problémom v tejto teórii je to, že podľa Buchanana v reálnom svete je väčšina secesií spôsobená etnickými menšinami v krajinách, kde ak dôjde k secesii tak sa z utláčateľov stávajú utláčaný. Navyše sa častokrát stáva, že časť skupiny ostáva v pôvodnom štáte, kde je o to viac zraniteľnejšia. *Teórie primárnych práv* tvrdia, že určité skupiny môžu mať na rozdiel od vyššie spomínaných právo na secesiu aj napriek absencii nespravodlivosti. Nelimitujú právo na secesiu ako právo na nápravu. Tu Buchanan opäť rozlišuje dve hlavné skupiny:

1. *Askriptívne skupinové teórie*³ – skupinu definujú skrz askriptívne znaky, ktoré nie sú nijak spoločné s politickou orientáciou, práve naopak sú to určité charakteristiky, predovšetkým spoločná kultúra, jazyk, osobitosť a spoločná aspirácia pre vytvorenie vlastnej politickej jednotky. Byť národom alebo ľuďmi je charakteristikou, ktorá sa dá opísať. To, čo robí skupinu národom alebo ľuďmi, sú práve tieto znaky. Práve tieto nepolitické charakteristiky zakladajú právo skupiny na nezávislé politické združenie.
2. *Asociatívne skupinové teórie*⁴ – v porovnaní s askriptívnymi teóriami nevyžadujú žiadne z týchto charakteristík. Členovia skupiny nepotrebujú nič iné ako spoločnú túžbu pre vlastný štát. Bez ohľadu na heterogénnosť skupiny, spoločné historické prepojenie, je jediným čo potrebujú dobrovoľná politická voľba sformovať nezávislú politickú jednotku.

Teórie primárnych práv nenachádzajú toľko priestoru v medzinárodnom práve ako vyššie zmieňované teórie, nakoľko nie sú limitované pochybením zo strany suverénneho štátu, ktoré by viedlo k možnosti secesie. Z morálneho hľadiska vyplýva, že spravodlivý štát si chce zachovávať svoju teritoriálnu integritu nakoľko je to pre neho morálne legitímne (BUCHANAN, s. 35-49).

Ďalším teoretickým princípom pri definovaní secesie je princíp sebaurčenia. Sebaurčenie dozrievalo za posledné tri storočia, od roku 1776 v deklarácii nezávislosti USA až po dnešný princíp zakotvený v článkoch 1 a 55 charty OSN. Hlavnou otázkou pri tomto

³ *Ascriptive Group Theories*

⁴ *Associative Group Theories*

definovaní je, či sebaurčenie a secesia pokrývajú ten istý obsah. Jestvuje tendencia v priebehu histórie odsudzovať secesiu, zatiaľ čo sebaurčenie si získalo sympatie, z čoho vyplýva, že rozdiel medzi nimi je rozdiel v názve. Nie všetky spôsoby sebaurčenia však zahŕňajú územné zmeny. Príkladom je odchod okupačnej moci, ktorý je uplatnením práva na sebaurčenie no zároveň nie je secesiou. Jeden z hlavných aspektov určovania uplatniteľnosti práva na sebaurčenie spočíva v často diskutovanej koncepcii národov. Predmet práva na sebaurčenie nie je vymedzený v tých istých dokumentoch, ktoré ho vyhlasujú. Bola to prax OSN, ktorá sa spoliehala na teritoriálne entity s historickým alebo administratívnym pozadím, skrz formulu „*Jeden štát = Jeden národ*“ (CISMAS, s. 541). V prípade, že dochádza k odchodu koloniálnej moci alebo okupanta nie je každé konanie externého sebaurčenia považované za akt secesie. Z toho vyplýva že, potenciálne právo na odtrhnutie, ktoré vyplýva z práva na sebaurčenie, by sa vzťahovalo iba na ľudí mimo kontextu dekolonizácie a okupácie. Príkladom ľudí mimo prostredia dekolonizácie a okupácie, ktorí majú právo na sebaurčenie a v niektorých prípadoch výslovne na odtrhnutie, sú národy, ktoré štáty uznávajú za existujúce v sebe. Dobrým príkladom je Ústava Juhoslávie z roku 1974, ktorá pozná právo svojich národov na sebaurčenie, čo teoreticky znamená právo na secesiu (CISMAS, s. 542).

2.3 Definícia štátu

Pojem štát ako najvyššia autorita v medzinárodnom systéme je všeobecne rozšíreným presvedčením a je priamo spojený s princípom štátnej suverenity. Neschopnosť štátu udržiavať efektívnu vnútornú kontrolu popri zabezpečení bezpečnosti pre svojich občanov vytvára vážnu dilemu pre medzinárodný systém a jeho de facto túžbu ctiť štátnu suverenitu. Dlhodobou zásadou medzinárodného práva je, že každý štát si zachováva právo viesť svoje domáce záležitosti bez zasahovania iného štátu. Dohovor o právach a povinnostiach štátov z roku 1933 v Montevideu identifikuje niektoré základné právne charakteristiky štátu. Tieto právne charakteristiky zahŕňajú stále obyvateľstvo, vymedzené územie a vládu schopnú udržiavať účinnú kontrolu nad jeho pôdou, ako aj uskutočňovanie medzinárodných vzťahov s inými štátmi a dosiahnutie medzinárodného uznania. V rámci medzinárodného práva sa jedná o najširšie prijímanú definíciu štátnosti skrz naplnenie znakov uvedených v článku 1 dohovoru z Montevidea, ktorými sú (i) stále obyvateľstvo, (ii) vymedzené územie, (iii) vláda (verejná moc) a (iv) spôsobilosť vstupovať do vzťahov s inými štátmi (SILVO, s. 13). Iným spôsobom zadefinoval štát Max Weber, ktorý tvrdí, že štát jestvuje kde politická komunita disponuje 1)

administratívnym a právnym poriadkom, ktorý je subjektom zmeny legislatívou, 2) administratívnym aparátom, ktorý vykonáva úradnú činnosť v súlade so štátnymi predpismi 3) záväznou mocou nad všetkými osobami (občanmi) a nad väčšinou akcií, ktoré sa uskutočňujú v oblasti jeho jurisdikcie, legitímácia použitia sily v tejto oblasti, ak je nátlak povolený alebo predpísaný zákonom ustanovenou vládou (SILVO, s. 13-17).

2.4 Výskumná otázka

V predchádzajúcich kapitolách boli zadefinované hlavné pojmy, ktoré slúžia na zmysluplné skoncipovanie výskumnej otázky. Nakoľko sa snažíme v práci analyzovať vplyv neštátneho aktéra na následnú podobu štátu, vychádzame z viacerých predpokladov:

1. skupina musí byť násilným neštátnym aktérom – s ambíciou získať územie a s politickou angažovanosťou
2. musí dôjsť k vzniku nového štátu – vybrané subjekty na skúmanie vznikli rozdelením územia
3. všetky prípady budú spĺňať aspoň jednu z definícií legitímnych secesíí – či už skrz Teóriu primárnych práv alebo iné
4. štát z formálneho hľadiska vzniká za vyššie uvedených kritérií – predpokladáme, že ich tieto krajiny spĺňajú

Prvou otázkou nastolenou pre vplyv je, či má charakter neštátneho aktéra, skrz jeho špecifické znaky, dopad na legitimitu secesie. Pre pochopenie: skupina A v krajine X je utláčaná, sú na nej páchané zločiny proti ľudskosti a pod., no využíva spôsoby terorizmu ako voči suverénovi tak voči civilnej populácii a skupina B v krajine Y je v takisto zlých podmienkach, no volí „profesionálnejší prístup“ kde bojuje proti rovnému nepriateľovi a nevyužíva násilie voči civilnému obyvateľstvu. Teda bude secesia krajiny AX rovnako obhájiteľná ako secesia BY po uskutočnení secesie? Odpoveď na túto otázku definuje do istej miery aj to ako bude vyzerat' následne štát, keďže legitímna secesia je úplne iný odrazový mostík ako secesia nelegitímna. Druhou otázkou v tomto istom koncepte, je podoba štátu a to menovite: AX je potenciálne uznané medzinárodnou komunitou napriek nehumánnym praktikám počas bojov s bývalým suverénom X. BY je takisto uznané medzinárodnou komunitou, avšak čo získalo BY oproti AX svojim morálnejším konaním?

V práci sa predpokladá, že charakter a konanie neštátneho aktéra počas secesie budú určovať jeho vplyv na formovanie štátu vzniknutého secesiou. Túto úlohu môže vykonávať priamym zapojením svojich členov v legislatívnej či exekutívnej zložke novovzniknutého štátu.

V rámci konkrétnych krajín teda Kosova a Srbska, Južného Sudánu a Sudánu a Eritrei a Etiópie sa snaží práca zodpovedať legitimitu secesie a zároveň otázku, ktorý z aktérov a do akej miery formoval resp. formuje novovzniknutý štát s ohľadom na povahu a konanie neštátneho aktéra v rámci secesie. Z tohto sa analogicky snaží práca vydedukovať špecifické vlastnosti, ktoré daní aktéri mali, alebo nemali, počas secesie a pri vzniku tohto nového štátu, ktoré môžu nasmerovať odhady výsledku potenciálnej secesie v rámci inej krajiny a jeho ďalšie vnímanie v rámci medzinárodnej komunity.

3 Eritrea

Väčšina pôvodov oslobodeneckých konfliktov v Afrike býva mnohokrát spájaná s medzištátnymi hranicami a problémami s vládnutím. Majorita hraníc dnešnej Afriky bola určená Berlínskou konferenciou v roku 1884 a dodnes sú tieto hranice takmer nezmenené. Problémom tohto rozdelenia štátov v Afrike je fakt, že nekorešponujú s tým, čo považujú obyvatelia za racionálne demografické, etnografické a topografické hranice, a zároveň združujú ľudí ktorí historicky žili v odlišných ba až nepriateľských systémoch (TROCO, s.12-13).

3.1 História Eritrei

Eritrea bola od svojej rannej histórie odlišná od Etiópie. Habešania v Etiópii žili podľa Starého zákona, ich kultúrneho dedičstva, kde tisíc rokov nasledovali život svojich patriarchov, pokrvne dedili moc a neustále bojovali za svoju vieru. Eritrea sa na rozdiel od Etiópie vyznačovala svojou otvorenosťou voči klasickým myšlienkam. Najprv arabským, až sa priblížila v stredoveku k Európe. Eritrejskí vládcovia sami seba nazývali pánni mora, čo bolo príznačné pomenovanie nakoľko obchodovali s moslimským štátom, ktorý od 14. storočia prekvital na pobrežných Červeno-morských ostrovoch a pozdĺž eritrejského pobrežia v Massawe (ČERVENKA, s. 37-38). Eritrea bola vo svojej histórii pod kontrolou Arabov vo ôsmom a pätnástom storočí, osmanských Turkov v storočí šestnástom, a Egyptského chedivátu v druhej polovici devätnásteho storočia. Z Eritrei sa stala moderná politická entita 1. januára 1890, kedy začala éra talianskej kolónie. Taliani pretvorili Eritreu na osadnícku kolóniu skrz rozvoj zdravotníckej pomoci, hospodárstva, verejnej správy, výstavbou infraštruktúry a pod. Talianska nadvláda skončila v roku 1941 po porážke talianskej armády v krajine počas druhej svetovej vojny. Británia, Francúzsko, USA a ZSSR sa nedokázali dohodnúť na zaradení Eritrei v rámci Afriky: Británia navrhovala rozdelenie medzi Sudán a Etiópiu, Francúzsko malo záujem o navrátenie kolónie do rúk Talianska, USA navrhovalo poručenie OSN a následnú nezávislosť a ZSSR osobitné poručenie. Nakoľko sa štáty nedohodli osud Eritrei prešiel do rúk OSN, kde bola zostavená komisia, ktorá bola vyslaná na zostavenie správy pre valné zhromaždenie. Skúmané boli názory na obyvateľstvo Eritrei, možnosti samosprávy, regionálne bezpečnostné a mierové záujmy v rámci východnej Afriky a nároky Etiópie na pridruženie Eritrei späť k svojej „Etiópskej domovine“ a jej potreby prístupu k moru. Zo strategického hľadiska Etiópia tento prístup k moru nevyhnutne

potrebovala. Dňa 2. decembra 1950 Valné zhromaždenie OSN prijalo rozhodnutie o federácii medzi Eritreou a Etiópiou a o dva roky neskôr etiópsky cisár Haile Selassie ratifikoval ústavu Eritrei čím vznikla Etiópsko-Eritrejská federácia (TROCO, s. 13-15). Eritrejská vláda bola uvedená do života hneď potom, ako Etiópia prijala dvojstrannú politiku zameranú na znefunkčnenie eritrejskej ekonomiky a depolitizáciu eritrejskej spoločnosti. V rámci federálnej hospodárskej politiky cisárska vláda odradila zahraničných investorov a podnikateľov pod hrozbou vylúčenia z podnikania v Eritrei. V júli 1953 Etiópia prijala zákon, podľa ktorého mali všetci eritrejskí muži v mestských oblastiach nosiť preukazy totožnosti, čím sa účinne obmedzila ich mobilita (TROCO, s. 16). Federálna vláda, ktorou bola z praktických dôvodov vláda Etiópie, jednostranne zrušila dohodu medzi eritrejskou vládou a talianskou spoločnosťou Fiat o zriadení automobilky v eritrejskom meste Decamare. Rovnako zrušila ďalšiu dohodu medzi eritrejskou vládou a elektrickou spoločnosťou Sadaw o vybudovaní hydroelektrickej schémy zahŕňajúcej bavlníkové plantáže v západnej Eritrei a zriadení textilnej továrne v rokoch 1954–1955 (OKBAZGHI, s.189). Okrem toho bolo zatvorených, alebo presídlených do Etiópie veľa tovární ako textilný, kožiarsky a hrnčiarsky tovar. Napríklad v roku 1958 bolo v Eritrei 165 priemyselných podnikov a v Etiópii iba 55, kde o tri roky neskôr sa počet priemyselných zariadení v Eritrei znížil na 83, zatiaľ čo v Etiópii sa zvýšil na 95. Eritrejský nedostatočný rozvoj v skutočnosti ironicky prispieval k modernizácii Etiópie. Eritrejskí nacionalisti rázne vyjadrili námietky proti takýmto krokom poškodzujúcim eritrejskú ekonomiku, ale bezvýsledne. Ďalším krokom Etiópie bolo vyhlásenie vojny odborom, politickým stranám a médiám. Politické aktivity strán boli obmedzené a nakoniec boli strany zakázané. Významné osobnosti strán boli uväznené a podobne bol zakázaný Všeobecný zväz eritrejských pracovných syndikátov⁵ a jeho líder Woldeab Woldemariam bol nútený utiecť z krajiny (OKBAZGHI, s. 190). Najvyšší exekutívny úradník v Eritrei, Tedla Beiru, rezignoval z dôvodu nadmerného zasahovania a nátlaku zo strany Etiópskeho zástupcu v Eritrei v júli 1955. O rok neskôr sa stala amharčina oficiálnym jazykom Eritrei, kde nahradila tigrejštinu a tigrinu. Do mája 1960 prišla Eritrea o vlajku a zákony, v novembri 1962 pod nátlakom armády eritrejská administratíva zmenila federálny status Eritrei na 14. provinciu Etiópie (TROCO, s. 16-17).

⁵ *General Union of Eritrean Labour Syndicate* – voľný preklad

3.2 *Vojna za nezávislosť*

V roku 1958 eritrejský exulanti v Káhire založili Eritrejské oslobodenecké hnutie⁶ (ELM) s cieľom iniciovať v Eritrei politickú agitáciu proti zániku eritrejskej autonómie. Táto skupina bola úspešná v podnecovaní ľudí k masovej mobilizácii proti postupu Etiópie, čo sa však nezaobišlo bez strát na životoch a násilí páchanom na obyvateľoch. Počas demonštrácií súvisiacich s nesúhlasom so zmenou vlajky a implementáciou etiópskych pracovných zákonov zahynulo viac ako 80 ľudí a bolo zranených niekoľko stovák. Po viacerých takýchto incidentoch došlo k presvedčeniu lídrov ELM, že mierumilovné riešenie v tomto konflikte nebude možné.

1. júla 1960 vzniká Eritrejský oslobodenecký front⁷ (ELF), ktorý si od svojho počiatku pre strategické nevýhody v otvorených konfrontáciách s etiópskymi bezpečnostnými silami zvolil partizánsku taktiku (OKBAZGHI, s. 195). Útoky ELF sa zameriavali na policajné stanice z dôvodu získania etiópskeho vojenského vybavenia. Bežnými boli atentáty na jednotlivcov považovaných za odporcov revolučných jednotiek a sabotáže proti životne dôležitým infraštruktúram, ako sú zásobníky ropy, cesty, železnice a lietadlá spoločnosti Ethiopian Airlines. V tomto období prichádzala materiálna pomoc pre eritrejských povstalcov z Egypta, Sýrie, Iraku, južného Jemenu a Líbye (TROCO, s. 18). V roku 1970 došlo k dramatickému nárastu partizánskych aktivít vo vidieckych aj mestských oblastiach. V máji jednotka ELF zaútočila na 3 000 etiópskych vojakov v blízkosti Massawy, ktorá spôsobila Etiópanom ťažké straty. V reakcii na to Etiópia zničila niekoľko dedín v Akkele Guzai, kde bolo zabitých 32 ľudí a ďalších 88 bolo zabitých po tom, čo vzdorovali presídleniu v oblasti Massawa. V novembri eritrejskí nacionalisti prelomili tri dôležité mosty a vykoľajili nákladný vlak. Dňa 21. novembra zabili eritrejskí partizáni generála druhej armádnej divízie, kde za odplatu Etiópia zabila tisíc civilistov (OKBAZGHI, s. 195).

V rokoch 1970 až 1974 bola ústrednou témou v Eritrei občianska vojna medzi ELF a EPLF, ktorá skončila zjednotením iniciatív týchto hnutí pod spojeným frontom, ktorý mal za úlohu bojovať proti vojenskému režimu vlády Dergu, nakoľko tento režim zostal v eritrejskej otázke rovnaký ako režim Sellasieho. Veľká ofenzíva proti vojakom Dergu začala v roku 1976, kde eritrejské jednotky oslobodili väčšinu miest Eritrei. V roku 1978 sa však po etiópskej ofenzíve dostavil strategický pat, ktorý trval až do roku 1984. V

⁶ *Eritrean Liberation Movement*

⁷ *Eritrean Liberation Front*

tomto období sa začalo nové kolo ozbrojených konfrontácií medzi ELF a EPLF v eritrejskej občianskej vojne 1980 – 1981, ktoré skončilo lepšie pre EPLF, ktorej sa podarilo získať podporu od Eritrejčanov a zmobilizovať boj proti Dergu. Oslabená a demoralizovaná etiópska armáda ďalej podnikla niekoľko neúspešných útokov proti EPLF, ktoré viedli k vybudovaniu eritrejského vojenského arzenálu, nakoľko získal veľké množstvo zbraní a streliva z týchto útokov (TROCO, s. 20). V marci 1988 EPLF porazila etiópsku armádu v bitke pri Af Abete v severnej Eritrei. V tomto ohromujúcom víťazstve Eritrejčania zajali 50 tankov, 60 raketometov a veľké množstvo diel a streliva. Víťazstvo v Af Abete v marci 1988 znamenalo vojenský obrat v Eritrei. Odvtedy Eritrejčania zintenzívnili svoju protiofenzívu proti druhej etiópskej armáde a zajali strategický prístav v Massawe. EPLF za pomoci novovytvorenej eritrejskej námornej jednotky, zahájili začiatkom februára obojživelnú operáciu a rýchlo vyradili z činnosti etiópske námorníctvo v Massawe a potopili väčšinu jeho bojových plavidiel. Po strate podpory sovietskeho zväzu koncom osemdesiatych rokov rezignoval veliteľ Dergu čo zanechalo dočasnú vládu v Etiópii. Začiatkom júla 1991 sa uskutočnili rokovania v Addis Abebe, ktoré ustanovili prechodnú vládu v Etiópii. (OKBAZGHI, s. 272).

3.3 Eritrejský ľudový oslobodenecký front (EPLF)⁸

V prvej dekáde svojej existencie si vybudoval Eritrejský ľudový oslobodenecký front reputáciu disciplinovaného politického hnutia, ktorého členovia dôsledne formulovali jeho výhľad, presadzovali jeho programy a modelovali jeho hodnoty vo svojej vlasti aj v zahraničí. Jednou z kľúčových črt, ktoré odlišovali EPLF ako národné oslobodenecké hnutie, bol jeho záväzok k simultánnemu sociálnemu a politickému boju a začlenenie tohto prístupu do jeho politickej kultúry a praxe. Tento aspekt z neho urobil hnutie revolučné, keďže sa usilovalo o transformáciu spoločnosti a bojovalo za oslobodenie. (CONNELL, s. 245)

ELF, z ktorého EPLF vychádza, bol spočiatku rozdelený do autonómnych geografických resp. etnických alebo klanových divízií, čerpajúcich zo skúseností alžírkeho oslobodeneckého hnutia. Touto štruktúrou frontu vodcovia ELF rozdelili Eritreu do osobných domén, ktoré boli navzájom spojené, no však nefungovali ako koordinovaná národná armáda alebo politické hnutie. Velitelia ELF požiadali o podporu Čínu, ale Číňania mali výhrady k slabému vedeniu skupiny. V roku 1966 sa dohodli na poskytnutí

⁸ *Eritrean People's Liberation Front*

zbraní ELF, za podmienky, že politickí komisári z piatich divízií frontu absolvujú v Číne špeciálny výcvik. (CONNELL, s. 348) V roku 1968 sa velitelia 3., 4. a 5. divízie dohodli na provizórnom spojenom velení pod názvom *United Force – Zjednotená sila*. Toto spojené velenie dosahovalo úspechy v obrane proti Etiópii. V roku 1971 sa revolucionári z dvoch divízií ELF rozhodli prebudovať národné hnutie na jednotnejšom a radikálnejšom sociálnom a politickom základe. (CONNELL, s. 350-351) Mladá generácia Eritrežčanov chcela nacionalistické hnutie, ktoré by Eritrežčanov mobilizovalo skôr okolo sekulárnych a národných záujmov než po etnických, regionálnych a náboženských hraniciach, aby bolo možné efektívne čeliť modernej etiópskej armáde. V prvých rokoch fungovania EPLF sa formovala základná štruktúra hnutia. EPLF bolo takmer úplne izolovaný od zdrojov vojenskej a finančnej podpory a zároveň bol pod stálym nátlakom síl ELF a etiópskej armády. Vo výsledku sa EPLF muselo spoliehať na vnútornú podporu. Ako základné prvky organizačnej štruktúry sa vytvorili úzko organizované a sebestačné bunky. Táto základná jednotka bola efektívne reprodukováná na celom fronte a medzi jeho eritrejskými priaznivcami v zahraničí. Z kolektívneho vedenia, ktoré charakterizovalo prvé roky fungovania EPLF, vyšli dvaja odlišní vodcovia. Prvým bol Ramadan Mohammed Nur, moslim z oblasti Massawa, ktorý bol predsedom frontu v rokoch 1977 až 1987. V roku 1987 prevzal vedenie Issayas Afwerki, ktorý bol kresťanom hovoriacim tigrinou. EPLF vytvorilo vysoko centralizovanú organizáciu s rôznymi sekciami a ministerstvami, ktoré mali špecifické úlohy a zodpovednosti. Každý člen absolvoval jeden rok vojenského výcviku. V táboroch prechádzala väčšina novoprijatých bojovníkov procesom transformácie rovnako ako v ktorejkoľvek bežnej armáde. Tí boli následne usporiadaní do malých jednotiek. EPLF tak vytvorila vyškolené kádre, ktoré dokázali vykonať rozkaz. V ústrednom výbore aj v politickom výbore sa udržiavala rovnováha síl medzi moslimami a kresťanmi. Na ministerstvách a na iných nižších úrovniach však prevládali kresťania z hôr, keďže bývali vzdelanejší a vyškolenejší ako moslimovia z dolín. EPLF vytvorila hierarchicky organizovanú byrokráciu, ktorá sa viac podobala vláde ako gerile, a pripravila ju na rýchle zmeny politickej scény, ktoré prebiehali začiatkom deväťdesiatych rokov. Veliteľstvo frontu bolo v Arote, ktorá v rokoch 1978 až 1988 fungovala ako neoficiálne hlavné mesto Eritrei a stredisko všetkých aktivít frontu, vojenských aj nevojenských. (WOLDEMIKAEL s. 31-35)

3.4 Eritrea po roku 1991

V máji 1991 zriadila EPLF dočasnú vládu v Eritrei⁹ (PGE), ktorá mala spravovať eritrejské záležitosti, až do uskutočnenia referenda o nezávislosti a vytvorenia stálej vlády. Vedúcim PGE sa stal vodca EPLF Issayas Afwerki a jeho legislatívnym orgánom bol ústredný výbor EPLF. EPLF sa zúčastnila rokovaní v Addis Abebe ako pozorovateľ a rokovala s novou prechodnou vládou o vzťahu Eritrei k Etiópiii. Výsledkom bola dohoda, v ktorej Etiópcania uznali právo Eritrejčanov usporiadať referendum o nezávislosti. Pád komunistických režimov v bývalom Sovietskom zväze a vo východnej Európe presvedčil EPLF, že išlo o zlyhaný systém. EPLF sa zaviazala k vytvoreniu demokratickej formy vlády a ekonomiky voľného trhu v Eritrei. USA súhlasilo s poskytnutím pomoci Etiópii aj Eritrei za podmienky, že bude pokračovať v pokroku smerom k demokracii a ľudským právam. V referende v roku 1993 hlasovali Eritrejčania v drvivej väčšine za nezávislosť od Etiópie. Vláda bola preorganizovaná a po slobodných celoštátnych voľbách bolo Národné Zhromaždenie rozšírené o členov ako z EPLF tak aj z iných inštitúcií. Prezidentom bol zvolený Afwerki. O rok neskôr sa z oslobodeneckého frontu stala politická strana pod novým názvom – Ľudový front za demokraciu a spravodlivosť (PFDJ).

V roku 1997 bolo zvolané ústavné zhromaždenie s cieľom dokončiť ústavnú reformu. 23. mája 1997 tento orgán prijal ústavu založenú na predchádzajúcom návrhu a verejných a vládnych diskusiách (Eritrea country review, s. 8-10). Napriek ústave, ktorá uznáva multipartizmus, v Eritrei vládne jedna strana resp. jeden človek od roku 1991. Národné zhromaždenie má 150 kresiel, v ktorých sedí 75 členov centrálnej komisie PFDJ resp. EPLF. V roku 2001 malo dôjsť k prezidentským voľbám, ku ktorým však do dnes nedošlo. Takisto malo dôjsť k voľbám do Národného zhromaždenia, ku ktorým takisto dodnes nedošlo. Eritrea je rozdelená do šiestich administratívnych regiónov, správcovia týchto regiónov sú menovaní prezidentom (Eritrea country review, s. 65-69).

⁹ Provisional Government of Eritrea

4 Kosovo

Kosovo je región, ktorý by sa dal označiť za jadro geopolitiky Balkánu. Z tohto dôvodu Srbsko neustále trvá na Kosove. Prostredníctvom Kosova je Srbsko zvýhodňované a získava pozíciu, kde sú vzájomne prepojené geopolitické záujmy mocností európskeho kontinentu a ďalších mocností mimo tohto kontinentu (MEKAJ, s. 4004).

4.1 História Kosova

V roku 1912 v dôsledku Prvej Balkánskej Vojny po viac než 500 rokoch Srbsko znovu nadobudlo kontrolu nad územím Kosova. Srbi obhajovali svoj nárok na toto územie pred veľmocami ako morálne právo viac civilizovaných ľudí, historické právo vďaka patriarchátu Srbskej ortodoxnej cirkvi a jej pamiatkam v oblasti a právo etnografické založené na fakte, že v nejakom čase v minulosti malo Kosovo majoritu srbských občanov. Niekoľko autorov tvrdí, že srbská ríša bola stredoveký štát, ktorý mal svoj pôvod v Rascii, nie v Kosove. V neposlednom rade je etnografický faktor jednou z najspornejších otázok v histórii regiónu. Možno nájsť správy, ktoré zobrazujú Albáncov ako majoritných aj počas dní stredovekej srbskej ríše. Ďalšie prípady pripomínajú, že v Kosove do konca sedemnásteho storočia nežili vôbec žiadni Albánci. Vysvetlenie dnešných demografických údajov, ktoré sa údajne približuje historickým dôkazom, by zohľadňovalo migračné toky z Albánska, ako aj výrazný rozmach pôvodného albánskeho obyvateľstva v Kosove (CISMAS, s. 555-556).

Počas druhej svetovej vojny sa stalo Kosovo súčasťou Veľkého Albánska, vytvoreného fašistickým Talianskom, kde prišlo na jeho územie značné množstvo Albáncov. Srbi označujú toto obdobie ako režim teroru, ktorého súčasťou boli masové či osobitné vraždy. Napriek tomu však Kosovo po druhej svetovej vojne nepripadlo Albánsku, ale stalo sa súčasťou socialistickej Juhoslávie. Do roku 1966 bolo autonómnou oblasťou, v roku 1974 dostalo titul autonómnej provincie, z rovnakými právami ako mali iné štáty v rámci Juhoslávie. Po smrti prezidenta Tita v roku 1980 sa začal prejavovať albánsky nacionalizmus, ktorý viedol okrem manifestácií aj k útokom voči srbskému obyvateľstvu a majetku. Kostoly, kláštory a hroby boli z dôvodu etnickej nenávisťi ničené. Tento sled udalostí viedol ku systematickému nátlaku na Srbov a Čiernohorcov k odchodu z Kosova. Populácia Srbského obyvateľstva klesla z 23,6% v roku 1961 na 13,2% v roku 1981 (DASKALOVSKI, s.15). Úmyslom albánskych secesionistov bolo dosiahnuť štatút republiky v Juhoslávii, čo by neskôr viedlo k pripojeniu Kosova k Albánsku. Bol

vyhlásený núdzový stav a Juhoslovanská ľudová armáda musela nastoliť poriadok v Kosove. V roku 1990 srbský historici tvrdili, že za posledné dve dekády muselo opustiť Kosovo viac ako 400 000 Srbov (DASKALOVSKI, s.15).

Z albánskeho pohľadu došlo po skončení druhej svetovej vojny k anexii Kosova od Veľkého Albánska. Z dôvodu perzekúcií a teroru zo strany Srbov bolo nútených zhruba tri až štyri tisíc ľudí opustiť Kosovo. Konkrétne to boli členovia politických a demokratických organizácií s orientáciou na západ, ktoré neakceptovali Juhoslovanský režim. Začiatkom roka 1953 sa dohodol prezident Josip Tito a minister zahraničných vecí Turecka Fuad Kuprili na vyhostení kosovských Albáncov do Turecka kde do roku 1966 bolo viac ako 400 000 Albáncov nútených opustiť svoje domovy a emigrovať do Turecka. V období rokov 1971 až 1981 bolo nútených viac ako 45 000 Albáncov opustiť Kosovo z dôvodu nezamestnanosti (DASKALOVSKI, s. 18).

Milošević očistil vedenie komunistických strán Kosova a Vojvodiny a pozastavil autoritu provinciálnej polície a súdnictva. V rokoch 1988 a 1989 srbský parlament, priniesol sériu zmien a doplnení srbskej ústavy, ktoré v praxi zbavili Kosovo a Vojvodinu federálneho postavenia. Je veľmi pravdepodobné, že zrušenie postavenia Kosova ako federálnej jednotky týmto spôsobom bolo nezákonné podľa ústavy Juhoslávie, a teda neplatné. Samotný juhoslovanský ústavný súd rozhodol o niektorých dodatkoch ako protiústavných. Nová srbská ústava prijatá v roku 1990, spečatila úplnú podriadenosť Kosova. Kosovo reagovalo vyhlásením zvrchovanosti a po usporiadaní podzemného referenda - bojkotovaného srbským obyvateľstvom - vyhlásením nezávislosti 22. septembra 1991. Republika Kosovo nikdy nebola politickou realitou napriek vytvoreniu paralelného systému, ktorý zahŕňal všetky aspekty verejného života (CISMAS, s. 561).

4.2 Kosovská oslobodenecká armáda (KLA)

V rokoch 1990-1992 srbská vláda očividne a systematicky porušovala základné zásady stanovené v medzinárodných dokumentoch o ľudských právach. Reakciou na túto situáciu bol spočiatku nenásilný odpor k novej situácii. Ibrahim Rugova, líder demokratickej ligy Kosova (LDK) a zároveň prezident paralelnej Kosovskej republiky zvolil mierové riešenie konfliktu podľa demokratickej tradície vo východnej Európe v časech komunizmu. LDK však v strede deväťdesiatych rokov začala strácať podporu, nakoľko mierová cesta nevedla k zlepšeniu situácie. Mladšia generácia posunula svoj

zrak na Kosovskú oslobodeneckú armádu¹⁰ (CISMAS, s. 563-564). Po vynechaní Kosova z Daytonskej mierovej dohody v roku 1995 sa politické vedenie rozdelilo na pacifistické, aktivistické a malé militantné krídlo.

Prvou datovanou akciou KLA je útok na srbskú políciu v máji 1993 v meste Glogovac, v oblasti Drenica (PHILLIPS, 1999). Spočiatku bola KLA neorganizovaná skupina ozbrojených dedinčanov, často sústredených v rámci rodinných kruhov, bez jasnej hierarchie velenia. Každá z jednotiek mala zhruba okolo desať mužov a regionálne fungovanie bolo financované z lokálnych prostriedkov (JACKSON, s. 51). Od roku 1997 bola KLA po páde vlády v Albánsku zásobovaná zbraňami. Zlomový moment nastal na jar roku 1998 kde pri policajnom zásahu v oblasti Drenica došlo k masakru viac ako osemdesiatich civilistov. Brutalita srbskej vlády zradikalizovala albánsku komunitu. Situácia sa zmenila príchodom etnických Albáncov so skúsenosťami z Juhoslovanskej armády. V období príméria od decembra 1998 do marca 1999 došlo k posilneniu ústredného velenia a reorganizácii operácií. Boli založené vojenské policajné sily a vojenské sudy so zadržovacími zariadeniami, spolu s civilnými politickými štruktúrami, ktoré vydávali dekréty v oblastiach pod kontrolou KLA. Do roku 1999 bol hlavným politickým predstaviteľom KLA Hashim Thaci, ktorý ho zastupoval pri Dohode z Rambouillet. Táto dohoda mala dva piliere: 1) zabezpečiť systém širokej autonómie pre Kosovo; 2) garantovať teritoriálnu integritu a zvrchovanosť Juhoslovanskej federácie. Dohodu podpísala Kosovská strana, avšak Srbi ju odmietli (CISMAS, s. 571). V apríli 1999 bol menovaný do funkcie veliteľa generálneho štábu KLA Agim Ceku, ktorý bol bývalým brigádnym generálom chorvátskej armády s albánskou etnicitou a mal blízke väzby na USA. Mnoho osobností z najvyšších postov zastávalo dôležité pozície v povojnovom Kosove. Hashim Thaci sa stal predsedom Demokratickej strany Kosova, Agim Ceku bol veliteľom *Kosovo protection corps* (KPC) (Human rights watch, s. 62-63).

KLA bola rozdelená do siedmich operačných zón, v každej s regionálnym veliteľom a náčelníkom štábu. Vzhľadom na regionálne rozdelenie v rámci KLA je niekedy ťažké rozlíšiť ústredné velenie. Ani v operačných zónach nebolo vždy jasné, akú veľkú kontrolu nad svojimi jednotkami majú rôzni velitelia. Lokálni velitelia iniciovali vojenské operácie a vydávali dekréty v rámci svojej oblasti. Generálny štáb do istej miery koordinoval vojenské akcie a politické činnosti v celom Kosove, čo bola štruktúra, ktorá umožňovala

¹⁰ KLA z *Kosovo Liberation Army* - v literatúre sa vyskytuje aj albánska skratka *UÇK*

prenos rozhodnutí na bojovníkov. Koordinovala tiež logistickú a finančnú podporu z Albánska a albánskej diaspóry v západnej Európe a USA (Human rights watch, s.63). Hlavným cieľom KLA bola secesia Kosova od Srbska a vytvorenie Veľkého Albánska zahŕňajúc Kosovo, Albánsko a albánsku etnickú menšinu v Macedónsku. Po lepšom vyzbrojení sa takisto zvýšila efektívnosť útokov KLA. Sullivan uvádza, že srbský prezident Univerzity v Prištine len tesne unikol atentátu v januári 1997 (SULLIVAN, s. 331). Stratégiou KLA bol partizánsky boj vedený proti Juhoslovanskej polícii a bezpečnostným zložkám. Zároveň však KLA spolupracovala s albánskymi kriminálnymi skupinami, ktoré boli zapojené do pašovania cigariet, imigrantov a drog (PHILLIPS, 1999). V rámci tohto boja sa eviduje 1126 teroristických útokov činených KLA v období od 1.1.1998 do 30.8.1998. Polícia bola cieľom v 616 prípadoch a civilisti v 510. Tieto teroristické útoky zo strany KLA zahŕňali únosy, vraždenie alebo bombové útoky (DASKALOVSKI, s. 62).

V marci 1999 sa situácia zdramatizovala leteckými útokmi NATO, ktoré eskalovali násilie v oblasti Kosova. Srbské jednotky začali ešte tvrdšiu ofenzívu voči albánskemu etniku. Z tejto situácie však ťažilo aj KLA, ktoré malo šancu vyhnať obyvateľov z Kosova z dôvodu bombardovania lietadlami NATO. V rámci tohto bombardovania, ktoré trvalo 11 týždňov, došlo k úteku 1,5 milióna Albáncov. Zároveň bolo toto obdobie obdobím personálneho rozmachu KLA, kde sa odhaduje, že mala okolo 20 000 členov, z ktorých niekoľko tisíc bolo bývalých vojakov. KLA zohrala dôležitú úlohu pre ukončenie otvoreného konfliktu, keď svojimi pozemnými ofenzívami koncentrovala srbské jednotky, čo zefektívnilo bombardovanie NATO. (SULLIVAN, s. 331)

4.3 Kosovo ako samostatný štát

78 dní od začiatku bombardovania bola podpísaná mierová dohoda, srbská polícia a juhoslovanská armáda odstúpili v júni 1999. Po odchode srbskej administratívy existovali v Kosove dve paralelné administratívy – jedna vedená LDK a druhá vedená KLA. LDK si nárokovala uznanie OSN ako legitímna vláda, nakoľko poskytovala vzdelanie a zdravotnú starostlivosť v deväťdesiatych rokoch. KLA si vymenovala svojich starostov, ktorý nespádali pod UNMIK (SKENDAJ, s. 54-55). Bola ustanovená dočasná správa OSN v Kosove (UNMIK), ktorá mala podporiť vytváranie podstatnej autonómie a samosprávy v Kosove a v poslednej etape previesť právomoci z provizórnych inštitúcií na inštitúcie zriadené na základe politickej dohody. V tom istom roku došlo k oficiálnemu rozpusteniu KLA a postupne dochádza k demilitarizácii organizácie (STRÖHLE, s. 479). Z KLA sa teda neskôr stáva demokratická strana Kosova. Na zabezpečenie plnej kontroly

misie UNMIK nad územím, OSN prijala požiadavky albánskych politikov na väčšiu účasť v správe Kosova. Albánski lídri sa dohodli na zrušení paralelných správ výmenou za vytvorenie poradného orgánu UNMIK - dočasnej správnej rady. V roku 2004 došlo k nepokojom, ktoré začali strelbou na srbského mladíka, čo v slede udalostí spôsobilo 19 mŕtvych, 900 zranených a 29 poškodených Srbských chrámov a kláštorov. Tieto nepokoje urýchlili proces finálneho riešenia situácie v Kosove nakoľko ani OSN nebolo v komfortnej pozícii. V roku 2005 Srbi trvali na udržaní teritoriálnej integrity a zároveň sa všetky albánske politické strany zhodovali v nezávislosti. Medzinárodní pozorovatelia si boli vedomí, že sa Kosovo pravdepodobne nevráti pod správu Srbska, vzhľadom k ilegálnemu zrušeniu autonómie Kosova v r. 1999 a srbským represiam voči Albáncom v deväťdesiatych rokoch. Vytvorenie nových štátnych inštitúcií počas kontroly UNMIK utváralo ešte istejšiu predstavu kam bude Kosovo smerovať. Nakoľko sa sprostredkovaný dialóg medzi Kosovom a Srbskom nepodarilo uzavrieť dohodou, špeciálny vyslanec OSN, Martti Ahtisaari navrhol Kosovu vstúpiť do etapy nezávislosti pod dohľadom. 17. februára 2008 dochádza k vyhláseniu nezávislosti Kosova parlamentom v Prištine (SKENDAJ, s. 55-57).

Po skončení vojny našlo mnoho bývalých vojakov KLA uplatnenie v občianskej ochrannej jednotke, policajných jednotkách a štátnej správe. Existujú štyri politické strany v Kosove, s pozadím KLA alebo s úzkymi osobnými kontaktmi, z ktorých dve zastávajú 47 zo 120 mandátov v parlamente Kosova k roku 2010. Asi jedna tretina kosovských albánskych poslancov bola aktívnymi členmi KLA a traja z piatich doterajších predsedov vlád zastávali vedúce funkcie v KLA (STRÖHLE, s. 481). V októbri 1999 sa časť politického vedenia KLA pod vedením Hashima Thaciho transformovala na už vyššie spomínanú PDK, ktorá samú seba reprezentuje ako politické pokračovanie KLA. Thaci nebol jediným lídrom z KLA, ktorý sa rozhodol vstúpiť do sveta politiky. Väčšina týchto veliteľov, z ktorých sa stali politici kandidovala za PDK, alebo za stranu iného hodnostára KLA Ramusha Haradinaja – Alianciu za budúcnosť Kosova (AAK). Hrdinské seba prezentovanie týchto politikov pomohlo personalizovať moc a vytvoriť silné klientelistské siete obklopujúce týchto vodcov. Bolo by však nesprávne predpokladať koordinovanosť týchto sietí medzi sebou, pretože KLA nebola sama o sebe homogénnym subjektom, ale koalíciou rôznych malých skupín s rôznymi skúsenosťami, motívmi a vlastnosťami. Dodnes je možné nájsť v životopisoch lokálnych

úradníkov v najvyšších miestach informácie ako politický väzeň, aktivista ilegálneho hnutia či člen gerily (STRÖHLE, s. 500-505).

Po roku 1999 existovali v Kosove pod správou UNMIK politické strany, ktoré vznikli z vojny a to AAK a KLA neskôr PDK a strany ktoré zastávali mierové riešenie ako napr. LDK. V rokoch 2001 – 2004 bola vládna koalícia v Kosove zložená z LDK, PDK a AAK, no v opozícii nebola žiadna strana so značnou podporou. Od roku 2004 do roku 2014 figurovala PDK v troch zo štyroch vlád (KRASNIQI ,112-113).

5 Južný Sudán

Južný Sudán je politicky sporným priestorom bez jednotnej juhosudánskej identity. Zdá sa, že to, čo existuje, je založené predovšetkým na spoločnom potláčaní Chartúmu a odpore voči nemu. Veľká diverzita etnických skupín robí oblasť Sudánu jednou z najrozmanitejších v rámci východu Afriky.

5.1 História Južného Sudánu

Väčšina obyvateľov Južného Sudánu patrí do rodiny nílosaharských jazykov, nositeľov starodávnej sudánskej civilizácie, ktorá vznikla na strednom Níle a obývala územie až k pobrežiu Červeného mora. Tieto národy čerpali zo spoločného fondu základných myšlienok o politike, sociálnych vzťahoch a náboženstve. Dve hlavné vetvy týchto jazykov Komanská a Sudánska sú staré viac ako trinásťtisíc rokov. V dnešnej dobe Komanskú vetvu reprezentujú národy Gumuz, Uduk a Koma, ktoré sú najrozšírenejšie pozdĺž Etiópsko-Sudánskej hranice. Početnejšia Sudánska vetva sa delí na centrálnu a severné triedy. Centrálnu reprezentujú národy Bongo, skupina Fartit v povodí rieky Bahr el-Ghazal a Moru, Madi a Lugbara v Sudánsko-Ugandskom pohraničí. Severná skupina je viac roztrúsená a rôznorodá. Jej súčasťou sú napr. Núbijské jazyky zastúpené na Sudánsko-Egyptskej hranici, Surmické jazyky a Nilotické jazyky (JOHNSON, s. 29-33).

V období od šestnásteho do polovice devätnásteho storočia bol región pod kontrolou viacerých kráľovstiev. Sieť neštátnych juhosudánskych spoločností pozdĺž vodných tokov ústiach do Bieleho Nílu spochybňovala súčasne štáty, dokonca utečencom ponúkala útočisko pred požiadavkami štátov. Kultúrna, sociálna a politická vzdialenosť medzi krajinami, ktoré sú dnes známe ako dve rôzne krajiny, bola vtedy veľmi krátka. Na juhu žili ďalšie neštátne národy niekedy v opozícii a niekedy v symbióze s rôznymi kráľovstvami (JOHNSON, s. 52). Segmentálne spoločnosti Dinka a Nuer boli schopné začleniť zahraničných jednotlivcov nakoľko prírodné hospodárstvo východných nížin bolo také, že každé miesto, ktoré by mohlo podporiť trvalé osídlenie, bolo obsadené zmiešanou populáciou a dlhodobé prežitie záviselo od vytvorenia väzieb medzi spoločnosťami, ktoré využívali rôzne stratégie obživy v ekologických výklenkoch (JOHNSON, s. 71-73). Na konferencii v Jube v roku 1947 sa členovia severných a južných sudánskych vzdelaných elít prvýkrát formálne stretli, aby diskutovali o budúcnosti svojej krajiny. Britská administratíva bola už rozhodnutá odovzdať moc

severo-sudánskej elite, aby zabránila Egyptu získať kontrolu nad Sudánom. Juhosudánski delegáti konferencie vyjadrili silné výhrady k ich budúcnosti v samosprávnom Sudáne a k účasti na ustanovenom zákonodarnom zhromaždení, kde sa obávali, že ich lepšie vzdelaní a skúsenejší severní politici prekonajú (JOHNSON, s. 116). Prvou aktívnou organizáciou Južného Sudánu bola juhosudánska robotnícka asociácia (SSWA)¹¹, ktorá vznikla v roku 1946. Niektorí členovia tejto organizácie sa zúčastnili v roku 1947 spomínanej konferencie v Jube a boli zvolení do legislatívneho zhromaždenia v Chartúme. Parlamentné obdobie 50. rokov bolo príležitosťou, v ktorej mohli sudánski politickí vodcovia vytvoriť vládny systém, ktorý by mohol zachovať národnú jednotu. Vytvorenie prvého celosudánskeho kabinetu v rámci pro-egyptskej Národnej zväzovej strany (NUP) Ismaila al-Azharího v roku 1954 urýchlilo juhosudánske orientácie smerom k federácii a sebaurčeniu. Južania sa pôvodne zasadzovali za oddialenie sebaurčenia za použitia rovnaké argumenty, aké odzneli v Jube, a to že Juh nebol ani ekonomicky, ani administratívne pripravený na rovnocennú účasť ako Sever v nezávislom Sudáne. Zákonodarné zhromaždenie zakázalo používanie názvu „juh“ v úradných dokumentoch a nahradilo ho výrazom „južné provincie“ (JOHNSON, s. 122-125). V roku 1958, sudánska vláda odovzdala moc do rúk armády a armádny prevrat generála Ibrahima Abbuda ukončil debaty o rozdelení krajiny (PINAUD, s. 24).

5.2 Prvá občianska vojna

Táto vojenská vláda bola vybudovaná na princípoch Arabizmu a Islamizmu. V rokoch nasledujúcich po vzbure Toritov v roku 1955 zažil juh stupňujúce sa násilie. Koncom 50. rokov začala Abbudova vláda vypaľovať dediny a mučiť a zatýkať civilistov na juhu. Táto akcia začala etapu budovania južnej opozície. V rokoch 1960 - 62 sa južní politici, väčšinou z oblasti Equatoria, pripojili k zhruba 2000 vzbúrencom a vytvorili opozičnú stranu s názvom Sudánsky africký nacionalistický zväz¹²(SANU). V roku 1963 nasadili južnú partizánsku armádu Anyanya, čo vyústilo v začiatok prvej sudánskej občianskej vojny. V opozičnom hnutí bolo len veľmi málo Dinkov. Pretože väčšina vodcov SANU a Anyanya boli Equatoriáni, vzbura Toritov a predĺženie prvej občianskej vojny vykryštalizovali rozdiely Equatoriánmi a Nilotikmi. (PINAUD, s. 25)

Od polovice 60. rokov sa civilisti čoraz viac stávali terčom vojenských operácií. V roku 1965 došlo k sérii masakrov, pri ktorých bolo v Jube a Wau zabitých mnoho vzdelaných

¹¹ South Sudan Workers Association

¹² Sudan African Nationalist Union

južanov. Anyanya odporučila ľuďom, aby sa vzdialili od ciest, buď premiestnením usadlostí a fariem mimo komunikačných liniek, alebo tým, že sa stanú utečencami v susedných krajinách (JOHNSON, s. 139). Vládne násilie najviac zasiahlo oblasť Equatoria, kde boli povstalci schopní držať územie iba na vidieku. Zatiaľ čo povstalci obmedzovali svoju odplatu najčastejšie na jednotlivcov, vláda potrestala južanov kolektívne.

V roku 1969 sa dostal k moci plukovník Jaafar Nimeiri nekrvavým pučom podporovaným slobodnými dôstojníkmi armády, komunistami a socialistami. Súčasťou novej vlády bolo niekoľko južanov, napríklad Abel Alier z južného frontu. V svojom najväčšom rozmachu mala Anyanya 15 až 20 tisíc vojakov. Plukovník Lagu v roku 1969 sformoval Národnú organizáciu Anyanya a združil lokálne gerily do Oslobodeneckého frontu južného Sudánu¹³(SSLM). Sudán sa pod nátlakom nestabilnej koalície za Nimeirim rozhodol pre politické riešenie, ktoré vyústilo v dohodu v Etiópii, kde Južný Sudán zastupovalo SSLM. (PINAUD, s. 25-26)

Táto fáza vojny skončila v roku 1972 podpisom dohody z Addis Abeby, ktorá dala juhu regionálnu autonómiu. Rozpad dohody z Addis Abeby je výsledkom hospodárskych, náboženských a politických faktorov. Nielen že, dohoda nedokázala vyriešiť výraznú vývojovú, politickú a hospodársku nerovnováhu medzi severom a juhom, dokonca aj veľká časť kontroly v Sudáne sa ponechala na prezidentovom uvážení. Nakoľko bol v tom období prezidentom Nimeiri tak by to nebol problém, ale z dlhodobého hľadiska to nebol stabilný základ pre južanov. Takisto táto dohoda zlyhala v oblasti zapojenia dostatočnej diverzity politických strán do diskusie, ktoré by zlepšili ako legitimitu tak aj pohľad na všeobecné zapojenie do diskusie.(METELITS, s. 69-70)

5.3 Sudánska ľudová oslobodenecká armáda¹⁴ (SPLA)

V januári 1983 došlo k vzbuře v meste Bor, kde sa podarilo jednotke odraziť útok Sudánskej armády, z dôvodu neuposlušnosti rozkazu. (PINAUD, s. 37) V júni 1983 Nimeiri oznámil nové delenie juhu Sudánu na tri časti a to Equatoria, Bahr el Ghazal a Horný Níl. Toto delenie umožnilo centrálnej vláde kontrolovať každú oblasť osobitne a vytvoriť potenciálne napätie medzi jednotlivými kmeňmi. V septembri prichádza do platnosti zákon Šaría čo vyvolalo nepokoj v rámci nemuslimskej populácie.(METELITS,

¹³ Southern Sudan Liberation Movement

¹⁴ Sudan People's Liberation Army / Movement – v literatúre sa využíva štandardne dvojtvár SPLM/A, nakoľko hnutie aj armáda fungovali súčasne

s. 70) SPLA bola založená v júli 1983 v Etiópii na základe zlúčenia veteránov z bývalej Anyanye, Anyanya II a nových vzbúrencov z Boru. Od začiatku bol však problém zhodnúť sa na velení medzi služobne staršími veliteľmi z Anyanye a mladšími veteránmi, ktorí chceli presadiť viac revolucionársku transformáciu krajiny. John Garang sa nakoniec stal vodcom tohto hnutia ako po politickej tak po vojenskej stránke. Napriek napätiu bolo toto nové hnutie koordinovanejšie, sofistikovanejšie a prehľadnejšie vo svojich cieľoch ako boli povstalci Anyanya a pre vládu tým pádom predstavovalo väčšiu vojenskú hrozbu. SPLA najprv regrutovala v Bahr el Ghazal a Hornom Níle, za čo bola zobrazovaná ako armáda Dinkov. V roku 1985 došlo k zvrhnutiu Nimeriho a k moci sa dostala strana Umma a Národný Islamský Front (NIF) s premiérom Sadiqom al-Mahdim. V roku 1987 došlo k integrácii Anyanya II do SPLA čo viedlo k zisku väčšiny území na juhu. Začiatkom roku 1989 al-Mahdi súhlasil, že bude rokovať s SPLM o podmienkach pre sekulárny štát, v tejto fáze sa avšak nespomínalo sebaurčenie Juhu. Štátny prevrat Omara al-Bashira podporovaný NIF 30. júna 1989 ukončil nádej na rokovania a boje pokračovali ďalších pätnásť rokov. (JOHNSON, s. 142-143) SPLA dosiahla v druhej občianskej vojne okrem sebaurčenia a nezávislosti pre Južný Sudán aj svoje udržanie ako nezávislej armády.

SPLM sa prezentovala ako národná organizácia, no však zostala v jadre juhosudánskym hnutím. Po páde režimu v Etiópii došlo k rozdeleniu SPLF na viacero frakcií. Nakoľko SPLA mala záujem o sekulárny štát, ale NIF nechcel ustúpiť, začala sa dožadovať práva pre sebaurčenie Južného Sudánu a ostatných marginalizovaných oblastí. Tieto marginalizované oblasti boli nemuslimské oblasti mimo administratívnych hraníc Južného Sudánu. Zahŕňali Dinkov z Abyei, ľudí Nuba z južného Kordofanu a ľudí južného Modrého Nílu. (JOHNSON, s. 156-158) Po roku 1994 bola administratíva SPLA veľmi militarizovaná a paralelný štát násilný a ťažobný. SPLA využila svoju rozširujúcu sa civilnú správu na maximalizáciu svojich ziskov. Pomocné krídlo SPLA pre humanitárnu pomoc bolo obvinené z presmerovania peňazí určených na zmiernenie hladomoru v severnom Bahr el Ghazal už v roku 1988 a z presmerovania potravinovej pomoci v utečeneckých táboroch v Etiópii na podporu vojenských operácií SPLA na juhu. V roku 1996 vytvorilo SPLA civilnú autoritu nového Sudánu(CANS), ktorá bola takisto vedená vojenskými dôstojníkmi. (PINAUD, s. 70-71)

5.4 Južný Sudán a samostatnosť

Chartúmska dohoda z roku 1997 medzi frakciou SPLM Rieka Machara a vládou NIF sľubovala Južnému Sudánu referendum o nezávislosti, ktoré bolo zakomponované do ústavy toho istého roku. Zmätený prístup SPLM k voľbám na severe v apríli 2010 ponechal Modrému Nílu guvernéra SPLM, ale väčšinu NCP¹⁵ v štátnej legislatíve, ktorá odmietla požiadavku väčšej autonómie, ktorá vyplynula z celoštátnych ľudových stretnutí zvolaných guvernérom. V roku 2011 prebehlo referendum o nezávislosti v Južnom Sudáne, ktoré bolo jednoznačné v prospech Južného Sudánu. Týmto referendom dosiahol Južný Sudán po viac než polstoročí vojny samostatnosť (JOHNSON, s. 162-167).

V roku 2005 zomrel Garang a SPLA sa začala trieštiť ďalej. Garang bol jeden z mála tých, ktorí boli ochotní sa postaviť aj za marginalizované skupiny mimo Južného Sudánu. Nový prezident Salva Kiir nedokázal kontrolovať frakcie, ktoré sa vytvorili vo vnútri strany. Prechodná ústava nezávislého Sudánu zakotvila moc v exekutive a SPLM. SPLM bola väčšinovou aj vládnuou stranou, avšak Južný Sudán bol po roku 2011 viacstranným štátom a menšinové strany boli zastúpené v národnom a štátnom zákonodarnom zbore, ako aj v kabinetoch centrálnej a štátnych vlád. V rámci SPLM bol odpor k vnútorným zmenám a ústavným reformám. Vláda začala mať tie aspekty chartúmskeho režimu, ktoré SPLM opakovane odmietala: koncentráciu moci v kancelárii prezidenta, zasahovanie do správy štátov ústrednou vládou a beztretnosť čoraz svojvoľnejšej štátnej bezpečnostnej služby. V roku 2013 došlo k pokusu o puč vedený viceprezidentom Riekom Macharom, ktorý je Nuerského etnika čo vyvolalo občiansku vojnu v Južnom Sudáne (JOHNSON, s. 169-176).

Vládu SPLM ovláda oligarchická sieť bývalých vojenských dôstojníkov, ktorí sú väčšinou z etnickej skupiny Dinka. SPLM, ktorá je de facto vládnuou stranou od roku 2005, mala monopol z hľadiska vlády a prijímala všetky politické rozhodnutia - často krát bez akýchkoľvek populárnych konzultácií. Po vymenovaní vlády po získaní nezávislosti v auguste 2011 SPLM kontrolovala dvadsaťšesť z dvadsiatich deviatich ministerstiev, 94 percent kresiel v parlamente a deväť z desiatich guvernérov štátov. Jednými z najväčších problémov vládnutia SPLM sú veľká korupcia, etnické preferovanie a rodinkárstvo, tribalizmus, vojenská kontrola vlády a autoritatívna štruktúra SPLM (OMEJE , s. 58-60)

¹⁵ Nástupná strana NIF

6 Analýza a komparácia

Táto práca sa zaoberá troma odlišnými oslobodeneckými hnutiami, ktoré dosiahli úspešnosťou secesie vznik nového štátu. Každá z týchto troch krajín má bohatú históriu nielen na neprávosti medzi jednotlivými etnickými skupinami ale aj na národné presvedčenie týchto skupín. Pri každej z týchto krajín odpovedáme na otázku legitimity secesie na základe definície secesie z druhej kapitoly a zároveň všeobecného správania a situácie daných aktérov v krajinách pred secesiou. Ďalej odpovedáme na otázku vplyvu týchto aktérov na následnú podobu štátu, čo zohľadňujeme ako zastúpenie členov aktérov v legislatívnych či exekutívnych funkciách a ich (ne)obmedzenosť vzhľadom k možnostiam vládnutia v danej krajine.

Prvou krajinou skúmanou v tejto práci bola Eritrea. Neštátnym aktérom v tejto krajine je EPLF, ktoré môžeme na základe teoretických kritérií charakterizovať ako separatistické povstanie, ktoré sa v procese vojny vyvíjalo. Bolo orientované na zmenu v regióne, malo teritoriálnu aspiráciu, využívalo primárne fyzické násilie a jeho motivácia bola politická. Podľa Schneckenerovho delenia spadá teda do skupiny geríl, ktorá je však rozvinutejšia na základe delenia od Ezrow. Podľa Ezrow by sme EPLF v rannom štádiu zaradili do skupiny povstaní, ktoré sa spolu so situáciou vyvinulo do de facto štátu. Kosovskú KLA charakterizujeme ako takisto gerilu z dôvodov Schneckenerových kritérií, avšak so zásadnými znakmi terorizmu prevádzaného na civilnom obyvateľstve ako napr. využívanie kosovských Albáncov ako živých štítov, pálenie domov srbskej menšiny alebo vraždenie jednotlivcov a skupín civilného obyvateľstva. Môžeme ju teda zaradiť ako povstanie s teroristickými prvkami. Posledným skúmaným hnutím bolo juhosudánske SPLA. SPLA môžeme klasifikovať ako násilné, oslobodenecké povstanie využívajúce prvky boja geríl. Špecifikom v tomto prípade je takmer pol storočia trvajúca občianska vojna v krajine, ktorá je sprevádzaná nezhodami medzi jednotlivými etnickými skupinami.

6.1 *Legitimita secesie*

Nakoľko Eritrejci obývali územie historicky, mali ho podľa Teórií iba na nápravu právo získať späť v prvom bode. Z hľadiska Teórie primárnych práv by sa dalo o Eritrei hovoriť ako o skupine ktorá by spadala pod Asociatívne skupinové teórie, nakoľko jej obyvatelia sú rôznych národností a spája ich motivácia sformovať politickú jednotku. Etiópia Eritrejcov napriek počiatkovej federácii systematicky utláčala, či už skrz pozastavenie

výstavby infraštruktúry alebo presun industriálnych spoločností do Etiópie, cez zrušenie oficiálnych jazykov, ktoré boli pre Eritrejcov materinskými až po zabíjanie civilistov a plienenie dedín v reakcii na vojenské aktivity EPLF. Táto nespravodlivosť páchaná voči Eritrei, dáva Eritrejcom morálne právo na secesiu. Z hľadiska konania EPLF v rámci secesie je fakt, že vytvorila tieňovú vládu, ktorá bola organizovaná hierarchicky a po prechode k novému štátu Eritrei pretvorená na dočasnú vládu, príkladom substitúcie štátnych inštitúcií už počas secesie, ktorá dodáva secesii EPLF a Eritrei aj občiansku priazeň.

V prípade Kosova na rozdiel od Eritrei vidíme zásadný rozdiel nielen v podobe secesie ale aj v správaní neštátneho aktéra. V Eritrei nebol problémom v rámci secesie etnický nátlak obyvateľstva navzájom, ale vlády, nakoľko územie Eritrei je na rozdiel od Kosova územím viacerých národov spojených voči vládnej elite. V prípade Kosova však ide o secesiu, ktorá by mala spĺňať druhú z Buchananových podmienok Teórií iba na nápravu. Kosovo je poznačené srbským nacionalizmom deväťdesiatych rokov, v ktorom nielen v Kosove, ale aj vo väčšine krajín bývalej Juhoslávie dochádza ku krvavým stretom Srbov a inej skupiny. Teda kosovskí Albánci nemajú iné východisko ako vykonať secesiu na čo im vyplýva vzhľadom na represie zo Srbskej strany morálne právo. Zarážajúcim je však fakt, že po aplikovaní tohto práva na túto secesiu sa dostavil domino efekt utláčania utláčateľov, kde aj po odchode Srbov z oblasti, dokonca aj po vytvorení srbských provincií v albánskom Kosove, dochádza k takýmto represiam. V tomto prípade secesie dokonca môžeme hovoriť ako o druhotnom produkte hnutia KLA, keďže jeho pôvodným motívom bolo pridruženie Kosova k Veľkému Albánsku. Z hľadiska Teórií primárnych práv spadá Kosovo medzi askriptívne skupinové teórie, nakoľko hlavným motívom secesie v Kosove je etnická rozdielnosť skupiny Albáncov s moslimským vierovyznaním.

V Južnom Sudáne môžeme posudzovať secesiu na základe Teórie primárnych práv a to cez asociatívne teórie, ktoré podobne ako v Eritrei združujú ľudí so spoločným cieľom vytvoriť nezávislú politickú jednotku. Ešte konkrétnejšie by sa to dalo pomenovať ako snaha Juhosudáncov o vymanenie sa z pod arabskej a islamskej nadvlády. Z hľadiska teórií na nápravu je na mieste položiť si otázku, či toto sebaurčenie neprináša rovnaké problémy ako zotrvanie bez secesie. Nakoľko je výsledkom trvajúca občianska vojna vnútorných štruktúr SPLA, prebieha boj a etnická neznášanlivosť na tom istom území pod hlavičkou iného štátu. Z teoretického hľadiska teda má Južný Sudán morálne právo

na secesiu v bode 1 aj v bode 2. V bode 1 nakoľko existuje už politické zastúpenie južného Sudánu pred dekolonizáciou. Problémom však zostáva agresivita medzi etnickými skupinami, hlavne Dinkami a Nuermi, ktorá značí tento najmladší štát sveta krvavou občianskou vojnou už po tretí krát.

6.2 Vplyv aktéra na podobu novovzniknutého štátu

Ako vplýva aktér na podobu vzniknutého štátu?

Podľa článku 1 dohovoru z Montevidea spĺňa ako Kosovo tak aj Eritrea všetky štyri podmienky, teda môžeme potvrdiť ich existenciu. Ako v Eritrei tak aj v Kosove sa datuje, že významné osobnosti oslobodeneckých jednotiek sa dostávajú do politických funkcií. Rozdielom však je, že v Eritrei bolo EPLF vychádzajúce z ELF, ktoré vychádzalo z ELM, ktoré pôvodne bolo hnutím, ktoré nemalo ambície násilného neštátneho aktéra, ale prepracovalo sa k nemu. Z toho vyplýva, že EPLF malo politický základ z politického prostredia. KLA mohlo mať za svojho potenciálneho predchodcu LDK, ale prístup tejto skupiny viedol skôr k násiliu voči LDK ako k spolupráci. Nakoľko KLA vychádza z radikalizácie albánskej komunity, jej akcie a fungovanie v čase vojny v Kosove sú hraničiace s teroristickou organizáciou a s tým súvisí aj jej následne zrušenie a demilitarizácia. Hneď však nasleduje vytvorenie PDK, ktorú viedol ten istý muž, ktorý viedol takmer teroristickú organizáciu.

V Eritrei zložilo po oslobodení vládu EPLF a najvyšším štátnym predstaviteľom sa stal Afwerki – líder EPLF. V Kosove po ústupkoch zo strany UNMIK voči albánskemu násiliu bolo vo vládach do roku 2010 šesťdesiat percent premiérov spojených do nejakej miery s KLA. V Eritrei takisto došlo k transformácii EPLF na politickú stranu, ktorá vládne od roku 1993 až dodnes. Hlavným rozdielom medzi možnosťami KLA a EPLF pri preberaní vlády v novovzniknutej krajine bol fakt, že nakoľko konanie EPLF a priebeh secesie nepritiahol dostatok medzinárodnej pozornosti, nedošlo k správe územia Eritrei medzinárodnými inštitúciami. Teda Issayas Afwerki vládne od roku 1993 v systéme, ktorý si nastavil viac-menej podľa vlastných predstáv. Určite by malo podobné ambície aj KLA, ale nakoľko bolo a je obmedzované medzinárodnými organizáciami, jeho moc je limitovaná a rovnako aj vplyv v porovnaní s EPLF. To však neznamená, že je jeho vplyv zanedbateľný nakoľko značné množstvo úradníkov Kosova za posledných 20 rokov malo napojenie na KLA. PDK si dokázalo v období rokov 2001 – 2014 udržať

mandát v koalícii v štyroch z piatich volebných období čo svedčí o tom, že v Kosove majú záujem o politikov, ktorí môžu byť vnímaný ako národní hrdinovia.

V porovnaní s EPLF a KLA je juhosudánska SPLA organizačne podobným aktérom. V svojej rannej existencii delila svoje administratívne jednotky na viacero častí podobne ako EPLF. Úskalím v SPLA bola etnická diverzita, ktorá ju sprevádzala po takmer celé obdobie jej existencie. V čase druhej vojny zaobchádzala kruto s civilným obyvateľstvom, nakoľko vytvorila paralelné štátne zriadenie, ktoré bolo násilne a ťažobné. Toto civilné zriadenie však bolo kontrolované armádnymi zložkami, čo v praxi ostalo v Južnom Sudáne dodnes. Vplyv SPLA na následnú podobu novovzniknutého štátu je odlišný ako v prípade Kosova a takisto odlišný ako v prípade Eritrei. V porovnaní s KLA má SPLM nelimitovanú moc voči novovzniknutému štátu, problémom však je, že nakoľko existuje veľké množstvo frakcií SPLM tak centrálna vláda fyzicky nevie vykonávať kontrolu nad celým svojim teritóriom. Teda teoreticky ovláda SPLM celý Južný Sudán, no prakticky len tie časti, v ktorých vie svoje velenie udržať. Vo svojej podstate SPLM funguje podobne ako „demokracia“ EPLF v Eritrei, až na to, že SPLM je limitovaná mierom alebo nepokojom v Južnom Sudáne, ktorý je krajinou plnou zbraní, rôznych skupín a preto stabilita nie je zvyčajným elementom.

Teda pre uzavretie rozsahu vplyvu vieme konštatovať, že ak sa do nejakej budúcej secesie nezapojí medzinárodná organizácia pravdepodobne dôjde k absolútnej kontrole územia a teda aj jeho systému povstaleckou skupinou. Trendom pre túto absolútnu kontrolu je podľa vzoru EPLF a SPLA, v praxi, autoritatívny vojenský režim, ktorý ma tendenciu ku korupcii, vojenskej kontrole vlády a centralizácie moci.

V oblasti charakteristík a vlastností aktérov sme dospeli k záveru, že v prípade EPLF, ktorá mala takmer prototypové vlastnosti gerily s transformáciou do de facto štátu, môžeme konštatovať, že výsledkom bola absolútna kontrola nad novým štátom a následne takisto uvedenie ústavy, ktorú samo toto hnutie nerešpektuje. V prípade Kosova to bola limitovaná kontrola takmer teroristickej organizácie, a v prípade Sudánu spojenie geríl s prvkami warlordstva viedlo k takmer identickému výsledku ako v Eritrei. Teda môžeme konštatovať, že z všeobecného hľadiska sme neprišli v našej práci na konkrétne vlastnosti, ktoré by jeden aktér mal a iný nemal, a tým pádom nevieme zadefinovať univerzálnu teóriu, pre vývoj takýchto secesií. Čo ale vieme je, že EPLF aj SPLA nastavili precedens znakov a charakteristík okolností secesie. Z príkladu EPLF a SPLA sa môžeme poučiť, že secesie, ktoré prebehnú bez kontroly skončia pravdepodobne

neobmedzenou mocou oslobodeneckého hnutia nad krajinou. Z príkladu KLA vieme predpokladať to, že pri zásahu medzinárodnej komunity do etnických sporov, dôjde k utláčaniu utláčateľov, ktorý ostanú v menšine, ako to bolo so Srbmi v Kosove. Takisto je nutné si uvedomiť diverzitu etnických skupín, kde v Eritrei oproti Južnému Sudánu bolo možné dôjsť k oslobodeniu ako jeden štát.

7 Závěry

V tejto bakalárskej práci sme spracovali tému analýzy vplyvu neštátneho aktéra na následnú podobu vzniknutého štátu za využitia teoretických konceptov secesie, neštátnych aktérov a štátu. Skúmali sme Kosovo, Eritreu a Južný Sudán a ich najsilnejších neštátnych aktérov, Kosovskú oslobodeneckú armádu, Sudánsku ľudovú oslobodeneckú armádu a Eritrejský ľudový oslobodenecký front. Práca svoj cieľ naplnila nakoľko analyzovala vplyv jednotlivých aktérov na jednotlivé štáty.

Teoretické koncepty secesie boli uplatnené na všetkých aktéroch úspešne, kde sme bližšie definovali, do ktorého z konceptov aktéri zapadajú. Všetky tri secesie sa ukázali byť z hľadiska morálneho práva na secesiu legitímne. Teoretické koncepty neštátnych aktérov boli dopodrobna vymedzujúce pre každé z týchto troch spomínaných hnutí. V práci sa nám podarilo analyzovať vplyv konkrétnych aktérov na konkrétny nový štát úspešne.

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že EPLF má vplyv na Eritreu neobmedzený, čo vidno v jej politických rozhodnutiach ako napr. neuskutočnenie volieb od prvých volieb a pod. V Kosove sa ukazuje, že vplyv je limitovaný medzinárodnými organizáciami a v dnešnej dobe, už tradíciou demokratickej súťaživosti jednotlivých strán, ktorú vybudovali medzinárodné organizácie, je limitovaný systémom hodnôt ktoré má Kosovská politická spoločnosť. V Južnom Sudáne je situácia špecifická nakoľko je vláda limitovaná aktuálnou situáciou, ale mimo nej je v podstate takmer rovnako neobmedzený tento vplyv ako v Eritrei.

Zo všeobecného hľadiska sme nepišli v našej práci na konkrétne vlastnosti, ktoré by jeden aktér mal a iný nemal, a tým pádom nevieme zdefinovať univerzálnu teóriu, pre vývoj takýchto secesií. Napriek tomu sme však poukázali na skupinu vlastností, ktorá tvorí precedens pre ďalšie možné secesie.

Použitá literatura

BIEBER, Florian a Zidas DASKALOVSKI. *Understanding the War in Kosovo*. London: Routledge, 2003. ISBN 9780714653914.

CISMAS, Ioana. Secession in Theory and Practice: The Case of Kosovo and Beyond. *Goettingen Journal of International Law* [online]. 2010, 2(2), 531-588 [cit. 2021-4-25]. ISSN 18681581.

ČERVENKA, Zdenek. Eritrea: Struggle for Self-Determination or Secession? *Africa Spectrum* [online]. 1977, 12(1), 37 [cit. 2021-04-12]. ISSN 00020397.

DUGGAN, Patrick, Lisa PESCHEL a Christine MATZKE. *Performing (for) Survival : Theatre, Crisis, Extremity*. 2016, 17-36. ISBN 113745427X. Dostupné z: doi:10.1057/9781137454270_2

ERITREA COUNTRY REVIEW. *Eritrea Country Review* [online]. 2020, , 1-338 [cit. 2021-5-1]. ISSN 15201732.

EZROW, Natasha. *Global Politics and Violent Non-state Actors*. 2017. DOI: 10.4135/9781473984356. ISBN 9781473960497.

FLOREA, Adrian. De Facto States in International Politics (1945–2011): A New Data Set. *International Interactions* [online]. 2014, 40(5), 788-811 [cit. 2021-4-28]. ISSN 03050629. Dostupné z: doi:10.1080/03050629.2014.915543

Human Rights Watch. *Under Orders: War Crimes in Kosovo*. New York: Human Rights Watch, 2001.

JACKSON, Mike. *Operation Kinetic: Stabilizing Kosovo*. Lincoln, Nebraska: Potomac Books, 2018. ISBN 9781640120471. Dostupné také z: <http://muse.jhu.edu/book/58962>

JOHNSON, Douglas H. *South Sudan: A New History for a New Nation*. Athens, Ohio: Ohio University Press, 2016. ISBN 9780821422427.

KRASNIQI, Valon. Political Parties Ideologies in Kosovo. *Revista de Stiinte Politice* [online]. 2016, (49), 108-119 [cit. 2021-5-4]. ISSN 1584224X.

MEKAJ, Genc. Geopolitical Configurations after the Former Yugoslavia and Kosovo Independence. *Trajectoriâ Nauki* [online]. 2020, 6(12), 4001-4008 [cit. 2021-4-29]. ISSN 24139009. Dostupné z: doi:10.22178/pos.65-7

- METELITS, Claire. Reformed Rebels? Democratization, Global Norms, and the Sudan People's Liberation Army. *Africa Today* [online]. 2004, **51**(1), 65-82 [cit. 2021-5-4]. ISSN 00019887.
- OKBAZGHI, Yohannes. *Eritrea: A Pawn in World Politics*. Gainesville: University Press of Florida, 1991. ISBN 9780813010441.
- OMEJE, Kenneth a Nicodemus MINDE. The SPLM Government and the Challenges of Conflict Settlement, State-Building and Peace-Building in South Sudan. *Africa Insight* [online]. 2015, **45**(1), 52-67 [cit. 2021-5-4]. ISSN 02562804.
- PINAUD, Clémence. *War and Genocide in South Sudan*. Cornell University Press, 2021. ISBN 9781501753015.
- PHILLIPS, James. *The Kosovo Liberation Army and the Future of Kosovo* [online]. 1999 [cit. 2021-4-4]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/node/19859/print-display>
- SCHNECKENER, Ulrich. Fragile Statehood, Armed Non-State Actors and Security Governance. BRYDEN, Alan a Marina CAPARINI. *Private Actors and Security Governance*. LIT & DCAF, 2006, s. 23-40. ISBN 9783825898403.
- SILVA, Mario. *State Legitimacy and Failure in International Law*. 67. 2014, 7-43. ISBN 9789004268845. Dostupné z: DOI:10.1163/9789004268845_003
- SKENDAJ, Elton. *Creating Kosovo: International Oversight and the Making of Ethical Institutions*. Cornell University Press, 2014. ISBN 9780801452949.
- SULLIVAN, Colleen. *The SAGE Encyclopedia of Terrorism*. Second edition. Thousand Oaks, Calif: SAGE publications, 2011, 330-332. ISBN 9781412980173.
- TROCO, Albano Agostinho. BETWEEN DOMESTIC AND GLOBAL POLITICS: THE DETERMINANTS OF ERITREA'S SUCCESSFUL SECESSION. *Brazilian Journal of African Studies* [online]. 2019, **4**(8), 9-31 [cit. 2021-02-01]. ISSN 24483915. Dostupné z: <https://seer.ufrgs.br/rbea/article/view/90519/55786>
- WEINSTEIN, Jeremy M. Inside Rebellion: The Politics of Insurgent Violence. *Inside Rebellion: The Politics of Insurgent Violence* [online]. 2006 [cit. 2021-04-13]. ISBN 9780511808654. ISSN edsasp.2009108644.

WOLDEMIKAEL, Tekle Mariam. Political Mobilization and Nationalist Movements: The Case of the Eritrean People's Liberation Front. *Africa Today* [online]. 1991, **38**(2), 31-42 [cit. 2021-5-3]. ISSN 00019887.

Prílohy

Tabuľka 1

	Zmena vs. Status quo	Teritoriálne vs. neteritoriálne	Fyzické vs. psychologické násilie	Politická vs. ekonomická motivácia
Rebeli, Gerila	Zmena	Teritoriálne	Fyzické	Politická
Milície, polovojenské jednotky	Status quo	Teritoriálne Neteritoriálne	Fyzické Psychologické	Politická
Klanoví náčelníci	Status quo	Teritoriálne	Fyzické	Politická
Warlords	Status quo	Teritoriálne	Fyzické Psychologické	Ekonomická
Teroristi	zmena	Neteritoriálne	Psychologické	Politická
Kriminálnici, Mafia, Gangy	Status quo	Neteritoriálne	Psychologické	Ekonomická
Žoldnieri, PMC/PSC	V závislosti od situácie	Teritoriálne	Fyzické	Ekonomická
Lúpežní Rebeli	V závislosti od situácie	Teritoriálne	Psychologické	Ekonomická

(Schneckener, s. 30)

Tabuľka 2 (Ezrow, 2017)

Table III.1 Types of Violent Non-state Actors and their Key Characteristics

Group	Motivation	Strategy and tactics	Key group threatened/victim	Organizational structure	Scope and power	Legitimacy and popularity
De facto state	Political: set up a state	Provide state services and armed defence; hold territory	State	Tightly organized; hierarchical	Very powerful; territorial control	High legitimacy
Political organizations with militant wings	Political: influence policy	Provide party platform and armed defence	State	Tightly organized; hierarchical	Somewhat powerful	High legitimacy; public support
Insurgency	Political: varies	Mostly armed conflict; hold territory	State and society	Somewhat tightly organized; somewhat hierarchical	Somewhat powerful; some territorial control	Some legitimacy
Terror organization	Political: varies	Engage the media; psychological warfare; kill civilians	Society	Tightly organized; somewhat hierarchical	Not powerful	Little legitimacy
Terror network	Political: amorphous	Engage the media; psychological warfare; kill civilians	Society	Cellular/loose; somewhat hierarchical	Not powerful	Little legitimacy
Marauding rebels	Economic/ opportunistic	Loot and pillage; kill civilians	Society (state may have already collapsed)	Loose	Not powerful; temporary control of some towns or villages	Little legitimacy
Warlord	Economic/ opportunistic	Loot and pillage; predation	Society (state may have already collapsed)	Somewhat organized around charismatic warlord	Somewhat powerful; some control over territory	Little legitimacy
Organized crime	Economic/ opportunistic	Corruption, crime and violence	State, society, individuals	Tightly organized; formerly hierarchical, now flatter hierarchy	Very powerful; some territorial sphere of influence; may control transactions and flows of goods	Little legitimacy
Gang	Economic/ opportunistic	Petty crime and violence	Individuals and society	Somewhat loose; somewhat hierarchical	Not powerful but becoming more dangerous	Little legitimacy
PSC	Economic/ opportunistic	Gun-for-hire; earn profit and maintain stability	State, other violent non-state actors	Tightly organized; hierarchical	Somewhat powerful but does not control territory	Little legitimacy
Paramilitary	Economic/ political	Armed conflict; possibly hold territory	State, other violent non-state actors, individuals	Tightly organized	Somewhat powerful; sometimes controls territory	Little legitimacy